

آذربایجان دموکرات فیرقهسی و آذربایجان میلی حوکومتی دؤنمی نین سندلریندن

صحيفه	ديزين
3	حيزب تودهیی ايرانين آذربايجان ايالتی تشکيلاتی نين آذربايجان دموکرات فيرقه سینه قوشولماسی
3	حيزب تودهیی ايرانين آذربايجان ايالت کوميته سي نين مکتوبو - قطعنامه و سندلر
6	آذربايجان دموکرات فيرقه سی نين آذربايجاندا دموکرات دؤولت لری نين ديپلوماسی مامورلارينا و ايران صلاحيتدار مقاملارينا گؤندهرديگی آچيق مکتوب-
9	بيرينجی دفعه اولاراق آذربايجان خانيملاری اينتيخاباتدا ايشتيراک ائتديلر
10	آذربايجان مجلس موسيسان ميلي سي نين بيانیه سي، آذربايجان ميلتینه و عموم ايران خالقينا!
13	آذربايجان مجلس ميلي سي ايسته بير
14	میلت اوزو اينتيخابات فرماتینی صادير ائدير
14	آزادليق قوربانليق ايسته بير
15	آذربايجان مجلسی ميلي سي نين داخيلي نظامنامه سی
15	هئيات رييسه نين وظيفه لری
16	موتقرر يقه ماده لر
17	دؤولت تشکيلي حاقيندا
18	آذربايجان ميلي مجلسی نين ويلايتلر، ماحالار و بؤلوک انجومنلری، سئچگيسي خصوصوندا 13 نؤمره لي قراري
20	آذربايجان ميلي مجلسی نين بلديیه سئچگيسي خصوصونداکی 14 نؤمره لي قراری
21	آذربايجان ميلي حؤکومتی نين قراری
22	مجلس موسيسان و قانون اساسي حاقيندا، مجلس ميلي نين تصويب ائتديگی قانون لايحه سي
23	خارجيه وزيرلری شوراسينا، لندن انجومنينه گؤندريلن تئلئقراف
24	آذربايجان ميلي حؤکومتی نين باشچيسي سئييد جعفر پيشه وری نين بيرلشميش ميللر تشکيلاتينا موراجيعتی
26	آذربايجان رنسپوبليکاسي سياسي پارتييالار و ايجتيماعي حرکاتلار مرکزي دؤولت آرخيوي
34	آذربايجان ميلي حؤکومتی نين رهبرليگی نين سوونتلره سون موراجيعتی
39	سوونت دؤولتی نين باشچيسي ا.. ايستالين نين آذربايجان دموکرات فيرقه سي نين ليديري سئييد جعفر پيشوری يه شخصي مکتوبو

حیزب تودهیی ایرانین آذربایجان ایالتی تشکیلاتی نین آذربایجان دموکرات فیرقهسینه

قوشولماسی

حیزب-توده کادرلاری ایچریسینده بیزیم شو عارلاریمیزی آنلاماق ایسته مینلر ده آز دئییلدی. اونلاردان بیر پاراسی دورد ایل تامام چالیشیب قوردوقلاری تشکیلاتی قئید-شرطسیز اولاراق بیزه تسلیم ائتمگه راضی اولایلمیردی. دورد ایل حیزب-تودهنین سول سؤزلری ایله اوزلرینی مشغول ائدیپ، غیری عملی خیاللار قازانیندا قایناییب، بیشمیش آدمالاری بیر گونده دموکرات حالینا سالماق مومکون اولموردو. بیر سؤزله دئمک اولار کی، موسیسلر کونفرانسیدان سونرا قاباغیمیزدا دوران وظیفه لر عاغیلا سیغمایان درجه ده آغیر و چتین ایدی. بونا باخمایاراق قاباقدان دوشونوب، دانیشیب، تعیین ائدیگیمیز نقشه نی ایچرا ائتمگه باشلایب، نیظام و اینتیظام اوزره ایرلی گئیدیک.

طبیعی دیر کی، مووقتی کومیته دوزلدیکدن سونرا گوتوروله سی لازیمی قدم، بیرنجی توده تشکیلاتی نین تکلیفینی مو عین ائتمکدن عیبارت ایدی. بو خصوصدا بیز ایرهلیدن او تشکیلاتین باش بیلن عوضولرینی حاضیرلامیشدیق. اونلار بیزیم پیشنه ادمیزی قبول ائدیپ، توده تشکیلاتی نین فیرقه میزه ایلحاق (بیرلشمک) ائدیله جگینی تامین ائتمک اوچون چالیشماغا سوز وئرمیشلر. بو مقصدله ایرهلیده حاضیرلادیغیمیز پلان اوزره اونلار شهر یورین 15-16-دا چاغیردیقلاری گنیش عمومی ایجلاسدا آشاغیداکي قراری قبول ائدیپ، آشاغیداکي مکتوبلا برابر، بیزیم مووقتی مرکزی کومیته میزه گؤندر مکله ایشین فورمال طرفینی انجام وئرمگه مووفق اولدولار. خاطیرلادان (موضوع) محو اولوب، گنتممک اوچون بو تاریخی وثیفه نی بورادا نقل ائدیریک. .. (باخ «خاطیرلر» کیتابی ص 93)

حیزب-تودهیی-ایران آذربایجان ایالت کومیته سی مکتوبونون عئینی.

آذربایجان دموکرات فیرقه سی نین مرکزی کومیته سی نه

گؤندر یلیر حیزب-تودهیی-ایرانین آذربایجان ایالتی تشکیلاتی نین شهر یور آیی نین 15-ده و 16-دا (سننتیابرین 6 و 7-ده) اولان کونفرانسین قطعنامه سی باره سینده اولان نظرییه سی نی تنزلیکله بو کومیته به معلوم ائده سینیز. احتیراماتی-فایقه ایله. (درین حور متله) حیزب-تودهیی-ایرانین آذربایجان ایالت کومیته سی

قطعنامه

جومعه 16 شهر یور 1324-جو ایل (7 سننتیابر 1945-جی) حیزب-تودهیی-ایرانین آذربایجان تشکیلاتی نین گنیش ایالتی کونفرانسیندا آذربایجان دموکرات فیرقه سی نین 12 شهر یور هامان ایل تاریخلی موراجیعتنامه سی نی اوخویوب و اونون اطرافیندا بحث و موطالیعه ائدیکن سونرا کونفرانس بو قرارا گلدی، آذربایجان دموکرات فیرقه سی آذربایجان خالقی نین احتیاجلارینی دوغرو و دوزگون دوشونوب، اونا یاخینلاشمیشدیر. آذربایجان خالقی قیرخ ایل اولدن مشروطیت و آزادلیق، قانونی-اساسی و میلی

حۆكومت قورولوشو اوچون ايران داخيلينده ياشايان ميلنلرين هاميسيندان آرتيق فداكارلىقلار ائديب، قوربانلار وئريب و خسارته موتحميل اولموشدور. بونا قيرخ ايل تاريخ بويو يازيلان بوتون روزنامهلر حتا مورجع روزنامهلرين صحيفه لري ده بئله شاهيددير. بونولا بئله ايستر ريزا خان ديكتاتور اسيندان قاباق، ايستر ريزا خان دؤورو ايستر ايسه شهريور 1941-دن بو طرفه آذربايجان خالقي هر گون، هر ساعات و هر دقيقه ايقتيصاد، ماعاريف، صحيه و زيندگانلىقدا اولان بوتون ساحلرده گنري گنديب و اوز فقر و فلاكتيني آرتيرميشدير. آذربايجان كندلري و شهرلري گوردو يوموز كيمي خارابازارليغا دؤنموشدور. آذربايجان خالقي اونا باخمايلاق كي، ايرانين مركزي حۆكومتى اوچون بوتون ايالت خالقلاريندان آرتيق ارزاق و ماليات وئرير، بوتون ايالت خالقلاريندان دايدا قالميشدير. مركزي حۆكومت نظرينده تحقير و توهينه معروضدور: آذربايجان خالقي نين اوچده بير حيصه سي ايسيتيصال نتيجه سينده تهران و ديگر ايالت شهرلرينده سفيل و سرگردن بير حالدا ياشايلار. آذربايجان و اونون خالقي مركزي حۆكومت نظرينده ايمپرياليسم مملكتلرين موستملكلر يندن هنج ده فرقلي دئيلىدير. طبيعيدير كي، هر حيزبه او ميلتين سعادتى، آزادليغي، اوز مملكتي نين عومران و آبادليغي اونون اساس مقصديني تشكيل ائدير. آذربايجان خالقي نين ديگر ايالتلرده ياشايان خالقلار كيمي اولان عوموم احتياجلاريندان ساواي بير سيرا خصوصي احتياجلاري دا واردير كي، اونو حيزب-توده ي-ايران و اونون مركزي كوميته سي و گؤتوردو سياسي خطى تامين انده بيلمير. بو خصوصي احتياجلاري تهراندا ياشايان آذربايجان موحيطيندن اوزاق اولان بو مركز تامين ائتمكدن عاجيزدير. بو احتياجلاري بيرنجي نؤوبه ده آذربايجانين داخيلينده اولوب و اونون منافعيني ياخيندان دوشونوب و حيفظ ائتمگي عؤده سينه آلان بير مركز تامين انده بيلر. آذربايجان خالقي سؤز، يوخ ايش و عمل اداميدير. آذربايجان خالقي هنج بير واخت ايللر بويو مجلس نومائنده لرينه اينتيخاب اولاجاق شخصلره آلت اولوب، اوز قبيمتلي واختيني تلف انده بيلمز. بو خالقي بو يولا سؤوق ائتمك خيانتدير. آذربايجان خالقي نه قدر تنز اوز سرنؤويشتيني موعين ائديب و اوز موقدراتيني اليه آارسا، داها دوغروسو، آذربايجانين داخيلي خودموختارليغيني تثبيت و تحكيم اندرسه، ميلتي بير او قدر خوشبخت و مملكتي بير او قدر آباد اولاجاقدير.

چاغيريلميش اولان حيزب-توده ي-ايرانين آذربايجان تشكيلاتي نين ايالتى پلننومو، تيريز شهر كوميته سي، ايالت و شهرستان تقنيش كوميسيونو و بوتون آذربايجان و يلايت و محلي كوميتهلر يندن اينتيخاب اولونموش نومائنده لرينين گننيش كونفرانسي قطعي ائتدي:

آذربايجان خالقي نين ترقى، تعالي و سعادتى و آذربايجانين عومران و آبادليغي نين تاميني يولوندا حيزب-تودگي-ايرانين آذربايجان تشكيلاتي ايستر رهبرليك نؤقطه ي-نظرينجه حيزبن مركزي كوميته سيندن قطع رايبطه انده رك، بوتون تشكيلات ايله بيرليكه آذربايجان دموكرات فيرقه سينه ايلحاق اولماغي قرارا آير و بيرلشمه نين وسايليني فراهم ائتمك اوچون آغايي صادق بادىگان - 84، زين العابدين قبيامي - 80، محمد حوسئين بورهاني - 61، يدوللا كلانترى - 59، ابولحسن واقيف - 56 راي ايله (5) نردن عيبارت اولان كوميسيون اينتيخاب اولوندو. ايالتى كوميته يه قطعي ايختييارت وئريلير كي، اينتيخاب اولونموش كوميسيونون نظرياتيني حياتا تطبيق ائديب و لازيمي اعلاميه وئرسين.

ياشاسين آذربايجان خالقي نين گله جك خوشبخت حياتي! ياشاسين اونو تامين انده جك آذربايجان دموكرات فيرقه سي!

كونفرانسين هنيات رييسه سي - 16-06-1324

كونفرانسین قرارینا گۆره، حیزب تودهیی ایرانین آذربایجان تشکیلاتینین آذربایجان دموکرات فیرقهسینه ایلحاق اولونماسی اوچون آیریلیمیش بئش نفرلیک کومیسیون مذکور فیرقهنین مرکزی کومیتهسی ایله مولاقات و موذاکیرات آپاریب، آشاغیداکی ایشلری نظرده توتماق ایله بیرلشمک مسالهسی ایجرا اولونسون

1- دموکرات فیرقهسینه مولحق اولان حیزبی تودهیی ایران عوضولری، حیزبی تودهیه داخل اولدوقلاری سابقه قئید اندیلیب نظرده توتولسون.

2- حیزبین اینتیظام و دیسیپلینینه موراغات ائتمه‌میش آداملار و یا اهالی آراسیندا اخلاق پوز غونلو ایله مشهور اولانلار کی، بیر نحو اله حیزبه داخل اولای بیلیمیشلر، بئله آداملار دموکرات فیرقهسینه قبول ائدیلمه‌سینلر، بئله کی، حیزبی تودهنین ایالت کومیتهسی اولجهدن تصفییه ایشلرینه باشلاماق فیکرینده ایدی.

لیدا حیزبی تودهیی ایرانین آذربایجان ایالت کومیتهسی بو قرارا گلیمشدر و حیزبی تودهیی ایرانین آذربایجان ایالتی تشکیلات عوضولرینین هامیسینا ایخطار اولونور کی، آذربایجانین هر یئرینده اولان ویلایت و محلی کومیتهلر، حوزره، تامام تشکیلاتی، آرشیو، اوراق و اساتییه‌نی اوز محللرینده آذربایجان دموکرات فیرقهسینه مولحق اندیب، ایلحاق جلسه‌سی‌نین صورتینی رونویشت اندیب ایالت کومیته‌سینه گۆندرسینلر.

حیزبی تودهیی ایرانین آذربایجان ایالت کومیته سی

(باخ «خاطرلر» کیتابی س. 93 و «قیزیل صحیفه‌لر» س. 48 / «خاور نو» قزنتی حیزبی تودهیی ایرانین آذربایجان ایالت کومیته‌سی اورقانی شماره 92، 21 شهرییر 1324، 12 سنپتامبر 1945)

حیزب-توده نین فیرقه‌میزه مولحق اولماسی اوز-اوزلوگونه چوخ بؤیوک بیر مساله ایدی. اونون ایچریسینده بیزیم شوعاریمیزا طرفدار اولمایان آداملار آز اولمادیغیندان، ایلحاق طرفدارلاری اولانلار چوخ آغیر موشکولات ایله روبرو (اوز-اوزه) اولموشدولار. بونلاردان بعضی‌سی بیزیم میلی شوعارلاریمیزین معناسینی دوشونه بیلیردیله...

اگر توده تشکیلاتی یوخاریداکی قرارا چبخارماسایدی، عملده بیزیم اوچون او قدر ده تفاوت ائتمزدی، چونکی حیزب-توده دن دورد تامام میتینگ، نومایش و حرارتلی سوزدن باشقا نتیجه گۆرمه‌ین عوضولر تئز و یا گنج اوللینجی گوندن جیدی ایش گۆسترمکه اولان تشکیلاتیمیزا مولحق اولوب، او تشکیلاتین پوزولماسینا سبب اولاجاق ایدی.

او گونلرده حیزب-توده عوضولری دسته-دسته بیزه موراجیعت اندیب، فیرقه‌میزه عوضو یازیلماق ایسته‌دیکلری حالدا بیز باشچیلارلا آپاردیغیمیز دانیشیق‌لارا گۆره اولارین خواهیشلرین ردد اندیب اوز تشکیلاتلاریندا چالیشماغا مصلحت گۆروردوک. حتا بو سببه گۆره اولار بیزدن آرتیق درجده ناراضی قالیب جوربجور بهانه‌لرله ناحیه‌لرده عوضو یازیلماغا باشلامیشدیله.

من حیزب-توده‌نین بیزه مولحق اولماسی‌نین معناسینی آز التماق فیکرینده دئییلیم، بو تک آذربایجاندا یوخ، بلکه بوتون ایراندا سیاسی بیر حادثه ایدی.

حیزب-توده‌نین مرکزی کومیتەسی آذربایجان تشکیلاتینا آرخالاندیغینا گۆره او تشکیلاتین تامامیله مولحق اولماسی مونساییتیلە بیزدن فؤوق‌العاده بیر صورتده رنجیده اولموشدو (اینجیمیشدی). مورتجعلر ایسه بیزی حزب-توده‌یه رقیب حساب ائتدیکلرینه گۆره تشکیلاتیمیزا بؤیوک امید باغلادیقلاری حالدا توده تشکیلاتی‌نین بیزیم ایختیاریمیزا کئچمه‌سیندن خوشلاری گلمیردی. اونلار قورخوردو کی، بو واسیطه ایله بیز دخی حیزب-توده‌نین سول و طبقاتی شوعارلاری اوزره حرکت ائتمگه باشلایاق.

حیزب-توده تشکیلاتی‌نین ایلحاقی فیرقه‌میز اوچون بؤیوک موفقیت ایدی. بیز بو واسیطه (ایله انده بیلدیگ) تشکیلاتین یاراتدیغی کادر و تشکیل ائتدیگی محلی کومیتە لر و اونلارین ایش وسیله‌لریندن، همچنین کندلرده حاضر لادیغی سیاسی دوشونجه دن ایستیفاده ائدک.

...تشکیلات وظیفه‌میزی واختیندا انجام وئریمک اوچون بوتون وسیله‌لردن ایستیفاده ائتدیگیمیزی حیزب-توده‌نین ایلحاقدان سونرا اونون ایش کادروسونو آلیب، اوز کادرلاریمیز ایله بیرلیکده بوتون آذربایجان کند و شهرلری آراسیندا تقسیم ائتدیگ. اونلار موعین نقشه اوزره حرکت ائدیپ، موعین گونلرده ایشلرینه خاتمه وئرملی ایدیلر. بو دا چوخ موفقید واقع اولدو. اونلارا وئردیگیمیز تاپشیریق چوخ ساده ایدی. حیزب-توده و دموکرات تشکیلاتلارینین عوضولرینی توپالییب، اونلارین آراسیندان عیده نیسبتیلە نوامینده سئچمه‌لی و بو واسیطه ایله محل و ویلایت کونفرانس‌لارینی تشکیل انده رک، اورادا کومیتەلر اینتیخاب ائتدیکن سونرا عومومی کونفره‌یه نوامیندهلر سئجیب، اوزلری ایله برابر، مئهر آیی‌نین 9-جو گونو آخشام تبریزده حاضر ائتملی ایدیلر. بؤیوک قودرت، شیدتلی اینتیظام و آغیر ایش طلب ائدن کونفره قورولوشو فقط تشکیلات یولو ایله باشا گلمیردی. کونفره نین گونده‌لیک مسالهلرینی حاضر لاماقلا برابر گله‌جکده فیرقه فعالیتی‌نین اساسینی تشکیل ائدن مرانامه و نیظام‌نامه‌میزین یازیلیب حاضر لانماسی دا کیچیک ایش دئییل ایدی. ..(باخ «خاطرلر» کیتابی ص 93)

دؤولت مامورلاری‌نین کندلرده یاراتدیقلاری فجایعی ایفشا ائتمک اوچون
آذربایجان دموکرات فیرقه‌سی‌نین آذربایجاندا دموکرات دؤولتلری‌نین
دیپلوماسی مامورلارینا و ایران صلاحیتدار مقاملارینا گۆنده‌ردیگی
آچیق مکتوب

دؤولت مامورلاری‌نین آذربایجاندا گوندن-گونه آرتماقدا اولان وحشیانه فاجیعهلره و بنچارالارین شیکایتلرینه صلاحیتلی مقاماتین توجه ائتمه‌مسی، آذربایجان دموکرات فیرقه‌سی‌نین مرکزی کومیتە‌سینی، آذربایجاندا اولان دموکرات دؤولتلری‌نین سیاسی نوامینده‌لرینی خلقیمیزین

فجیع و اورک یاندریجی وضعیتیندن موطلع ائتمگه، بو وسیله ایله خلقین دیلسوز فریاد و ناله‌سینی موتمدین دونیانین قولاغینا، هانسی کی، ظولم و وحشیلیگی کۆکوندن قازماق اوچون فداکارلیق و جانبارلیقلار ائتمیشلر، یئتیرمگه وادار ائندی.

بؤیوک دؤولتلرین باش کونسول و ویس کونسوللارینی مملکتیمیزده یاندریلان اود و آلودان موستحضر ائتمک اوچون دموکرات فیرقه‌سی الینده اولان بیر چوخ اسناد و مداریک اوزوندن بیر نئچه سینی گؤستریمک ایستیر.

آذربایجان دموکرات فیرقه‌سی چاره‌سیز اولاراق بو تاسوف‌آور ایقدامی ائدیر، اوندان اؤترو کی، حؤکومت هئج اوز موتجاویز مامورلارینین احقافاتیندان جیلووگیرلیق ائتمگه حاضیر اولمور، بر عکس هر گون اونون شیدتینی آرتیریر. ایندی باش وئرن فجایع گؤستریر کی، اونلار بو وسیله ایله آذربایجان خلقینی آرادان آپارماق یا اونو اورتا عصیرلرده اولان قوللار کیمی ساخلاماق ایستیرلر. دوداق کسمک، داغ قویماق، قارین بیرتماق و بو فجایع ایله قتل و غارت ائتمگین اورتا عصیرلرده بئله آز سابقه‌سی واردیر.

آقارلار! سیز موتمدین دونیانین نوماینده‌لری و دموکرات خلق‌رینین گؤنهرمهلری بو قضایانین شاهیدی اولون و اینتیظاریمیز بودور کی، آذربایجانین مظلوم میلیتی نین سسینی دموکراسی دونیاسی نین آزاد مطبوعاتیندا اینتیشار وئره‌سیر.

اگر بیر نفر بو مظلوم و سیتمدیده‌لرین بیر نئچه نفریله صؤحبت ائدیب و بونلارین حقینده عمله‌گلن فاجیعه‌لرین یوزده بیریندن موطلع اولورسا حتمن موثاثر اولوب شک‌سیز اوز دموکرات میلیتینه یئتیره جکدیر کی، هله ده دونیادا انله بیر دؤولت واردیر کی، اونون مامورلاری مملکتین قانونلارینی آیاق آلتینا آلیب و اوز میلیتینه دونیادا اولان بوتون اینسانیت قانونلارینین خیلافینا اولاراق رفتار ائدیر و اورادا قانون، محکمه- مودعی العمومی بیر اوج موستبید خودسر و ایستیفاده‌چی اشخاصین الینده آلتدیر. ایرانین ایندیکی وضعیتینی دونیا دموکراسی‌سینا عار دیر. قوی دونیا بیلسین کی، بیر عیده مظلوملار کی، چاره سیزلیکدن اونلارا اوز مظلومیتلرین ایظهار ائدیرلر جواب وئرسین.

بودور بیر قیسمت دؤولت مامورلارینین کئندلرده یاراتدیغی فجایع و اونلارین قانونسوزلوقلاری و ظولوملاری حقینده عدلیه و ساییر صلاحیتدار ایدارلره یازیلان شیکایتلردن کی، حقیقته خاروردان بیر اوجودور و ایندییه قدر ده بونلارا ترتیب اثر وئرلمه‌یبیدیر.

«۱- ۹، ۷، ۲۴- ده «هشترود» ماحالی نین «عجمی» کئندینده مالیک محمد صادق مجتهدی و موباشیر عبدالحسین ساسانی بیر عیده موسلح ژاندارملا کئندیلره حمله ائدیر، ژاندارملاردان بیرری ذولفعلی آدیندا بیر کئندلینی قولوندان یارالیر و حسن آقا، غلام، فتحعلی و مشهدی عباداله آدلی دؤرد کئندلینی گوناھسیز یئره گوله ایله وورور و بئش نفر کئندلینی آغیر صورته یارالاییرلار، بئله کی، ایندی ده یاتاقدا دیرلار. بونولا برابر قاتیلر هله ده تعقیب اولونمامیشلاردیر. لاکین گوناھسیز کئندیلردن بیر نئچه نفر توتولوب و حبس ائدیلمیشلردی.»

۲- «کاغد کنان» ماحالیندا «قوشا بولاق» و «یام بولاق» کئندلرینده ۷، ۷، ۲۴- ده محرم و قنبر آدلی ایکی نفر کئندلی اصلان همایون و استوار ابراهیمی نین الیه آزادیخالیق جورمیبله قتله یئتیشیلر و ژاندارملارین موسلحانه حمله‌سی نتیجه‌سینده کئندیلر اوز عایله‌لری ایله چؤلره قاچیرلار.

۳- «سراب»- ین «شریبان» کئندینده بیر عیده ژاندارم گوروه‌بان مقدسین باشچیلیغینا کئندیلرین ائوینی و اموالینی غارت و اؤزلرینی دؤیوب حبس ائدیرلر، بیر کئندلی اولور و نئچه آرواد، اوشاق سیقت ائدیر.

۴- «تیکمه داش»- دا ژاندارملار آزادیخاھلارین ائولرینی غارت اندیرلر و ایکی نفره قدر کندلیلر اؤز آرواد و اوشاقلاری ایله چؤلره قاچیرلار.

۵- «اممند» کندینده ایگیرمی نفر ژاندارم سروان دیبانی باشچیلیغی ایله کندلیلرین مال و جانلارینا تجاوز اندیرلر کی، یوز اللی نفر کندلی اونلارین ظولموندن دلی کیمی قاچاراق اؤز جانلاری اوچون تبریزه آذربایجان دموکرات فیرقهسینه پناهنده اولورلار.

۶- «سلطان آباد» کندینده حسن ژاندارم و علی آدلی بیرسی بیر نفر آروادی توفنگ قونداغی ایله او قدر دؤیرلر کی، اونو اولوم حالینا سالیرلار و هامان آروادین ایکی یاشلی اوشاغی توفنگ قونداغی ضربهسی آلتیندا اولور.

۷- «گول تپه» کندینده سروان عابدینی بیر بؤیوک عیده ژاندارملارلا آزادیخاھلاری آغا باغلایب و اونلارین قباغا گلنرینی حبس اندیب و «مردانقیم» کندینده مورجع خانلار ژاندارملارلا بیرلیکده بوتون آزادیخاھلارین ائولرینه حمله اندیرلر. اونلارین ماللارینی و اثاثیلرینی غارت ائتدیکن سونرا اونلارین باشینا او قدر ایشکنجهلر کتیریرلر کی، بیر عیده بؤیوک کندلیلر چؤل و منشهله قاچماغا مجبور اولورلار. ژاندارملارین و بعضی محلی مورجعلرین یاراتدیقلاری فجایعدن عدلیه وساییره قانونی مرجعله اولونان شیکایت و اعلام جورملرین سایب بو گونه قدر یوزی کئچمیشدیر.

بوتون او کیمی مؤوقعرده خلقین مسول مقاملاردان مورتکیلری قانون اساسی حودودوندا و جزایی محکمهلرین اوصولیلا تعقیب ائتمک، ژاندارم مامورلارینین غیر قانونی اولاراق حوقوقی ایشلره موداخیله ائتمکدن جیلووگیرلیق اولونماسی تقاضا اولونموشدور. (قضایی قوهنین ایجرائی قوهدن آیری اولدوغونو عدلیهنین ۳۵۳۶-نومره و ۱۱، ۵، ۲۴-تاریخی ژاندارم ایدارهسینه یازدیغی بخشنامه موجبینجه، ژاندارم ایدارهسینین حوقوقی ایشلره موداخیله ائتمهسی تقاضا اولونموشدور. چونکی او ایدارهنین مامورلاری خلقین آسایشینی تامین عوضینده خلقین قتل و غارت ائدیلمهسینین و آسایشینین پوزولماسینین سببی اولموشلار.)

(آذربایجان دموکرات فیرقهسینین مرکزی کومیتهسینین ایجتیماعی ایشلر شؤعهسی)

(«آذربایجان» سوماره ۵۶، آبان ۲۵، نوایبر ۱۶)

بو جینایتلری یارادان تهران بارماغی ایسه خلقی، مخصوص کندلینی تنگه کتیریر و اونو قانلی و شدید موباریزه وادار اندیر. یئری گلیمشکن بونو دا قئید ائتمک لازیمدیر کی، فیرقه ۳۰-مهردن ۲۰-آذره قدر همیشه کندلیلری سوکوتا دعوت ائدیرک آزادیغین صلح یولیه الده ائدیلمهسینی لازیم گؤرموشدور. تهران بارماغی اؤز جینایتینده او قدر ایصرار و سماجت گؤستمیش کی، بیلاخره فیرقه کندلیله اؤزونوزو دیفاع اندین فرماتینی وئرمگه مجبور اولموش، بو فرمانین نتیجه سینده فدایی دستهلری منیدانا چیخمیشدیر.

بیرینیجی دفعه اولراق آذربایجان خانیملاری اینتیخاباتدا ایشتیراک ائتدیلر

ظولم، اسارت، ایستیبداد و زورون پنجهسی آلتیندا قارا چادیرلاردا، بوتون ایجتیماعی حقوقلاردان محروم اولان آنا و باجیلاریمیز، هر بیر زحمته قاتلاشا- قاتلاشا قویوندا گنجه گوندوز بیزلری بسلهیب بویوندا آنالاریمیز بیزیم کیشیلریمیزدن داها آرتیق درجهنده ده علمدن، ماعاریفدن محروم اولموشلار. ایرتیجاع بیزیم غئیرتلی ناموسلو آنا باجیلاریمیزین اوزونه علم، مدنیت قاپیلارینی باغلامیش، اولناری بوتون بشری حقوقلاردان محروم ندیب زواللی بیچاره حالینا سالمیشلار.

آرادلارین کیشیلر ایله برابر حقوقا مالیک اولماسی و اینتیخاباتدا ایشتیراکی تازا بیر مساله دئییلدیر.

بلکه بوتون دونیا دموکراسی مملکتلرینده خانیملار اوز حقلرینه مالیک اولموشلار یعنی دؤولتی ایشلرده دخالتلری وار بو گون بیز قادینلارین جبهلرده سیلاح گؤتوره رک ووروشمالارینی گوردوک گؤیلرده اوچان طیاره، ماشین ایداره ائدن قادین دا واردیر، لاکین بیزیم مملکتده قادینلاریمیزی بیچاره و بدباخت ائتمیشلر.

بو گون آذربایجان قادینلاری بوتون ایران قادینلاری اوچون سعادت قاپیلارین آچماقدا آذربایجانین مرد، قهرمان آزادیخواهلاری کیمی بو یولدا اولینجی قدملرینی گؤتوردولر. بلی مومکوندور بوضی ایرتیجاعی قیسا فیکیر آداملارا قادینلاریمیزین رای وئرهمسی تعجب گلکین. لاکین هنج تصحوب اندیلهمسی شئی یوخدور.

قادینلارین دونیا آزادلیغیندا بویوک اهمیتی و شیرکتی اولموشدور.

یوناندا قادینلار ایرتیجاعی قوملرله ووروشموش، داش ایله، اسلحه ایله دوشمنی از میشدیر. قادینلار جامعین اوزونو ایشیقاندیریرش بو گون آذربایجان خالق اوز تاریخینه بیر شئی علاوه ائتدی. او دا آنا- باجیلاریمیزین میلی مجلس وکیللرینه رای وئرهملریدیر.

بو دا آذربایجان دموکرات فیرقهسی نین بیزیم آنا و باجیلاریمیزا اولان توجهی دیر.

قوی دونیا میلترلی انشیدسین و گورسون کی، آذربایجانین قادینلاری اورکلری شاد و سنوینج ایله دسته- دسته اوز رایلرینی مجلس میلی وکیللرینه وئر دیلر. آنا باجیلاریمیز بونونلا کیفایتلنمیه جکلر. اولار حتا مجلسه بنله گله جکده اوزلریندن وکیللر اینتیخاب ائده جکلر. قوی آنالاریمیزین طالعی گولسون بو بوتون ایران خانیملارینا بیر موژده دیر.

بونونلا دا آنا و باجیلاریمیز تاریخین صحیفلرینه قیزیل خط ایله اوز دوغرو و حقیقی حقوقلاریندان دیفاع ائتمک اوچون آدلارینی ثبت ائتدیلر.

تاریخ همیشه آذربایجانین قادینلارین قهرمانلیغینی و آزادیخواهلیقلارینی قنید ائدیپ گله جک نسللریمز اولارین بو ایشلرینی یاد ائده جکلر.

خالق شاعیری آقای بیریبیا روزنامه میده چاپ ائتدیلیمیش شعرینده دئییر کی:

گونش سحر دو غاجاق «قطب» دان سعادتله

بو غملى منظره دن قور تولوب شرافتله

هميشه عؤمر انله سن جاهاندا آسوده

او شانلى دؤوره فقط حؤكمران اولار توده

سئويملى شاعيرين سؤزلرى آذربايجان دمokrat فيرقهسى نين بوتون خالقيميزين معصوم آنا و باجيلاريميزين اوزونه ساچديغى گونش دير كى، خالقيميز بو غمدن و فلاكتدن خيلاص اولوب و اؤز ميللى موختاربييتنى ياراديب، هميشه سعادتله ياشاياجاقدير.

ياشاسين آذربايجانين شرافتلى و ناموسلو آزاديخاه آنا، باجى و قيزلارى.

م.طاهر

«آذربايجان» شوماره 69، آدرين 12 سى، دنكابر 3

آذربايجان مجلس موسيسان ميللى سى نين بيانبيه سى

آذربايجان ميلتينه و عموم ايران خالقينا!

هموطنلر

بو گون بيزيم ايفتيخارلي ميلستيميزين خلل تاپمايان ايرادهسى بئله قرار توتوشدور كي، بو گونكو چنين شرايطده مؤحكيم بير عزم ايله اؤز زونون اونودولماز كنجميشينه و قديم مدنيتينه وي آزادلىق ننهضتلىرينده گؤتوردو يو قدىملره لاييق اولان پارلاق تاريخي وظيفه سين انجام وئرمله برابر هر جور مانعي اؤز قارشيسيندان قالديرسين.

آذربايجانين كنجميش جلاللي عظمتينه لاييق اولان بو بؤيوك مأموربيته خالقيميز ايفتيخار اندير.

آزادلىق و دمokratسي اوغروندا، هانسي كي، اونو ديفاع ائتمكدن اؤترو آزاديخاه ميلتلىرين رشيد اوغلانلاري مردليكله جانلاريني بو يولدا قوربان انديبلر، خالقيميز بو عزيز مقصدلر اوچون موباريزه آپارماغا بئنه ده ايفتيخار اندير.

بیزیم میلتن تاریخی دایمی ایفتیخارات ایله دولودور.

بیزیم بؤیوک اجدادیمیز ماد دؤره سیندن تا شاه ایسماعیل صفوی عصرینه قدر و مشروطه اینقیلابین باشلانغیچینا قدر آزادلیغی اله گتیرمکن اوچون خارجی ایشغالچیلار علنیه قهرمانلیق ایله مباریزه آپارمیشلار و بو قهرمانلیقلار خالقیمیزین تاریخی صحیفه لرینین زینتی دیر.

آذربایجانین غیرتلی مواهید و رشید اوغوللاری، میثلسیز فداکارلیقلارینین نتیجه سینده و مشروطه اینقیلابلاریندا ایستیداد حؤکومتی نین اساسینی و ایرتجاعین سولطه سینینی کؤکوندن قازاراق، ایران میلی اوچون آزادلیق و دموکراتلیق آلدیلار. قانون اساسی آذربایجانین شرافتلی اوغوللاری نین قانلاری باهاسینا آلمیشدیر.

40 ایل قاباق بیزیم بابالاریمیز جنگ میندانلاریندا مردلیکله آزادلیق و دموکراسینی اله گتیرمگه نایل اولموشلار و بو عزیز منیوه نی دفعه لرله آزادلیق دوشمنلرینین حیفظ اتمیشلر.

آما آذربایجان میلی، هانسی کی، بو قدر مشروطه اینقیلابی نین بارانماسی اوچون حیمایت و دیفاع اتمک بولوندا فداکارلیق اتمیشدیر، هنجواخت اوز سونسوز مواهیدلرینین نتیجه لرینین ایستیفاده اتمه ییب، آزادلیقدان نصیب سیز قالیب و واقعی دموکراسیدان اثر بنله گورمه ییدیر.

اونا گوره کی، مرکزین مورتجع حؤکومتلری آذربایجانا همیشه حقارت گوزو ایله باخمیش و هر واخت بو تورپاغا موستعمره گوزو ایله باخیب و هنجواخت آذربایجانی ایستعمار اتمک فیکریندن و بو تورپاغین زحمتکش میلیتینی ایستعمار اتمک لریندن باشقا آرزولاری اولمامیشدیر. تنه رانین آزادلیق اولدورن حؤکومتی نین هدفی همیشه بو اولموشدور کی، آذربایجانی ابدي دالی قالمیش شراییطینده ساخالاسین، جهالت و مؤوهوماتی بو مملکته گنیشلندیرسین. و ایرتیجاج عامیللرینی و فلاکتی تقویبت اندیب. علم، مدنیت قاپیلارینی بو یئرین آزیداخه خالقینی نین اوزونه باغلا سین

پارلاق تاریخی سابقه سی و ایفتیخارلی مدنیتی اولان بیر مملکته اونون میلیتینی، میلی آداب و روسومو داغ کیمی مؤحکم دیر و اونون مدنیت چیراغی ایللر بویو قدیم دونیانی ایشیقلا ندیران خالقیمیزی مرکزلی مورتجع لر و مدنیتدن و تاریخدن و مستقیل شخصیتدن محروم اولان بیر میلیت کیمی قلمداد اندیب هر جور ایجتیماعی ایمتیازلاردان محروم گؤستریب اونا نیسبت اهانتدن و یئنه آچاق نیسبتلردن چکیمه ییبلر.

تاریخ بویو دونیانی ان آباد و جمعیتلی اولان یئرلریندن اولان و دونیانی ثروت منشایی ساییلان وطنیمیزی خرابازارا دؤندریب فقر و فلاکتده دوچار اندیلر.

تنه رانین آزادلیغا ضید اولان حؤکومتی بو تورپاقدان آزادلیغین هرگونه آثارینی اورتادان آپاریب، اونون اینکیشاف و ترقی اوجاغینی سؤندورودور. اوز لیاقتسیز و آچاق مأمورلارینی حودوسوز ایختیارات ایله آذربایجانی خرابا اتمگه، آذربایجان میلیتین تحقیر اندیب اونون آنا دیلینی و آداب روسومونو اورتادان آپارماغا گؤندریشدیر.

اونلارین مقصدلری آنا دلیمیزي آردان آپارماق، میللیت و مدنیتمیزین اساسینی موتزلزلیل ائتمکدیر. تا بو واسیطه ایله آذربایجانلی اوز پارلاق تاریخی خا طیر لاماسین.

بو خطرلی نقشه نین ایجرا سیندا مرکزین مأمورلاری هر جور فجایع یار اتماقدان چکیمه دیلر.

آذربایجان اوغوللاری یا زیندان گوشه لرینده و یا تونل آلتیندا و یا ایرانین جنوب منطقه لرینین پیس هاوالاریندا تلف اولوب اورتادان گنتدیلر.

ریضاخانین قولدور حوکومتی موختارینین پولیسی واسیطه سیله آذربایجاندا ایستهدیگینی ائدی. و بیر چوخ آذربایجانلی ریضاخانین ظولم چکمه سی و موختاری نین اسارت زنجیری آلتیندا محو اولدولار.

ایشکنجه و محرومیت فیشاری حدیندن آشدی.

ریضاخانلار و موختاریلر اورتادان گنتدیلر، اما آذربایجانلی روحی ده اولمه دی، آزادلیق ایشیغی سؤنمه دی.

1320 جی آیل شهرییور حادیثه سی یئتیشدی.

بین الملیلی وضعیت ایرانین داخیلینده یاشایان میلنلره ده آزادلیقدان و دموکراتلیقدان ایستیفاده ائتمک شراییطینی یار ائدی. 4 آیلدن آرتیق دیر کی، بو واقیعه دن کئچیر.

بو مودت ایجریسینده آذربایجان خالقی دفعه لرله اوز آزادلیغی نین احیاسی و قانون اساسی نین ایجرا سی اوچون مرکزی حوکومه موراجیعه ائدی، لاکین هر دفعه یا خوشونت و چوخلو اعتیناسیزلیقلا اوزلشیب و یا قوولوبلار.

بو مودت ایجریسینده آذربایجانلی مرکزی حوکومتدن سر نیزه، زور، قانون اساسی نین تاپدالانماسی، آزادلیق و دموکراتلیق اوصولونون محو اولماسی و فاشیستی عملیاتدان باشقا بیر شئی گؤرمه میشدیر.

تئهران مورتععلری آذربایجانلی خاراب ائتمکله و بو تورپاغین زحمتکنش خالقینی ایفلاسا سالماقلا تئهرانین ظاهری گؤزلیگینه گون بگون توجه ائدی و بیزیم قانونی تقاضالاریمیزی ایستئها و اعتیناسیزلیقلا قارشیلایمیشلار. آذربایجان خالقی قانون ایجازه وئرمیش حده کیمی اوز قانونی تقاضالارینی تعقیب ائدی. لاکین مرکزی حوکومتن منفی جاوابینا راست گلدیلر.

آیدین دیر کی، بنش میلیونلوق بیر میلتن موقدراتینا بو قدر اعتیناسیزلیق و اهانت گؤستریمک، بو گونکو دونیادا کی، آذربایجاندا کیچیک میلنلر ایستیقلا یا خودموختارلیق و یا دموکراتی حوکومه مالیک اولوبلار، دوزولمز بیر ایشدیر.

بونا گوره ده 150 مین نفر آذربایجان خالقی طرفیندن اینتیخاب اولونموش نوماینده لر آبان آیین 29 دا تبریز شهرینده بیغیشیب، آذربایجان میلیتی نین بؤیوک کونفره سینی تشکیل وئردیلر.

و بو بؤيوك كونقره نين پولاد تصمimleri تعقيبنده سيز آذربايجان كيشيلري و مردانا آروالارين سسلريني ائشيديرسينيز كي، اونلار تامام قوولريله آزادليق و دموكراسي نين برپاسي و ميلتين اساسي نين مؤحكلمنمهي و موختار بيتين اله آلمنمهي اوغروندا قيبام ائتميشلر

آذربايجان مجلسي ميلي سي ايسته بير

بو موقدس قيبامين هدي ائله بير اصولون تقوييتي و مؤحكلمنمهيدير كي، اونون موحبيبنجه دموكراتيک شرايطينده آذربايجان موختار و آزاد ياشاماغا حاقليدير.

بو مقصودا چاتماق اوچون آذربايجان مجلسي ميلي آچماغي اوللنجي بير ايقدام حساب انديب اونون تاخير سيز اولراق عملي اولماسيني طلب اندير.

آذربايجان ميلتي اؤز وكيللريني مركزده كي، مجلسي شورايي ميلي يه گوندرمكله برابر لازيم گورور كي، اؤز ميلي موختاريتي نين حيفطي و آرزو لارينين عملي اولونمهي اوچون اؤزونه مخصوص بير مجلسي ميلي سي اولسون. بو بير حاقدير كي، آذربايجان ميلتي نين بؤيوك كونقره سي نين تصويبندن كچميشدير. بيز بو موقدس و مشروع حاقيمهي آلماقدان اوترو وار قوووه ميزله فداكارليق اندهجيبك.

14 جو مجلس، 15 جي دؤورنن اينتيخاباتي نين تحريمي ايله قانون اساسيني آياقلاري آلتينا قويوب مشروطيت قارشيسيندا بؤيوك بير خيانته ايقدام ائتميشدير. اوندان اوترو كي، قانون اساسي نين موميمي نين 7 جي اصلي موحبيبنجه " مشروطيتي اساسي جوزان و كوللن تعطيل اولونماز. "

قانون اساسي نين 5 جي اصلي ده آشكار دئيير: " اينتيخاب اولانلار ايكي ايل مودتينه اينتيخاب اولورلار و بو مودتين اولي تامام و يلايت و ايلتلردن اينتيخاب اولموش وكيللرين تئهراندا حاضير اولدوغو گوندن باشلانراق ايكي ايل مودتيندن سونرا تازا وكيللر سنجيلير. و جاماعات كچميشده كي ياخشي وكيللري تازادان اينتيخاب ائتمكده موختارديرلار. "

اينتيخابات قانونون 53 جو مادهسي موحبيبنجه اينتيخاباتين قورتارماسينا بنش آي قالميش تازا اينتيخاباتين موقديماتي فراهم ائديلملي دير.

و اوچ آي اينتيخاباتين قورتارماسينا قالميش تازا اينتيخابات باشلانمليدير و بو ترتيب ايله مشروطيت بير گون بنله تعطيل اولماماليدير. قانون اساسي نين بو اصلي موسلمي اوزره مجلسين خيانتكار اكثريتي طرفيندن 15 جي دؤورنن اينتيخاباتي نين تحريم ائديلمهي قانون اساسي نين كاميلن موخالفيدير. بونا گوره آذربايجان ميلتي نين ميلي مجلسي نين مركزي و مجلس شورايي ميلي نين اينتيخاباتيني اجرا ائتمگه مرداناليقلا قيبام انديب موفق اولاجاقدير، بو فداكارليقدان داينماياجاقدير.

آذربايجانلار بو واسيطه ايله مشروطيت اينقلابي نين اصولونا و دموكراسي نين پايدارليغينا نيسبت اؤز اييمان و عقيدهلريني گؤستريب تصميم توتموشلار كي، آزادليق و دموكراسي دوشمنلرينه اؤز پولاد ايرادهلري ايله ديش سينديريجي جاواب وئرسينلر.

میلٹ اوڑو اینتیخابات فرمانینی صادیر اندیر

قانون اساسی موتیمی نین 26 جی اصلی موجیبینجه " مملکتین قووسی میلتن عیبارتدیر " . بو ماده یه گوره اینتیخابات فرمانینی صادیر ائتمگه میلتن باشقا بیر یوکسک و صالح مقام یوخدور .

بونا گوره میلتمیز جیدی تصمیم توتور کی، اوز رشید اوغولارینین فداکارلیقلارینین ثمرهسی اولان قانون اساسینی حیفظ اندیب و بو قانونون اصلینده میلته منظور اولان حوقوقلاری دیفاع انده جکدیر .

بو گون آذربایجان میلیت رشادتلہ و اوجا سسلہ مجلسی میلی اینتیخاباتینی فرمانینی صادیر اندیر .

آزادلیق قوربالیق ایستہیر

آزادلیق قوربان و نر مه دن اله گلمز .

آذربایجان میلیت اوز مجلسی میلی سینی قورماق و میلی موختاریتینی، آنا دیلینی، بیلخره بیر حقیقی دموکراسی رئزیمینی قورماق یولوندا بو قوربانلیقلاری و نر مگه صمیم قلبدن حاضریدیر .

ایندیکی تئهرانین نالاییق و جینایتکار حؤکومتی بو یولدا اوز سربازلارینی موجهز اندیب بیزه اعلان جنگ وئریر . وظیفهمیزدیر کی، وختی تلف ائتمهمن اوز موباریز و قهرمان سربازلاریمیزی، یانی آذربایجان میلیت نین ایفتیخارلی و غنیرتلی اوغوللارینی آزادلیق آلماق و دموکراسی قورماق یولوندا موباریزه مؤیدانینا گونده رک . آذربایجان میلیت اینانیر کی، شرافتلی افسرلر، گور و هبانلار، سربازلار، ژاندارملار و پاسیپانلار آذربایجان میلیت نین دوشمنلرینن دسیسهلرینه آدانماییب، زحمتکش میلتن پولو ایله آئینمیش اسلحه دن قارداش قانی تۆکمگه ایستیفاده ائتمههچکلر و هنجواخت اوز آذربایجانلی باجیلاری، آنالاری، قارداشلاری و آتالارینا کی، آذربایجان میلیت نین سعادت و آزادلیغی یولوندا موباریزه اندیرلر شمشیر چکمههچکلر .

بیز اینانیریق کی، بو موقدس نهضتین تعقیبینه ساییر ایالت و ویلایتلر ده آزادلیق بایراغینی قالدیریب و ساییر یئرلرین آزادلیقدان محروم قالمیش و سیم گور موش خالقلاری دا اینتیخاباتین تحریمی سدینی سیندیریب، تئهران مجلسی نین مورجع و ناصالح اکثریتی نین ضیدینه مجلسی شورایی میلی اینتیخاباتینی باشلایب، بونولا دا ویلایتی انجمنلرین قورولماغینا ایقدام اندهچکلر . آذربایجان میلیت ایفتیخار اندیر کی، یئنه ده مشروطیت اینقیلابی کیمی آزادلیق و دموکراسی یولوندا ایران میلیت نین رهبرلیگینی عؤدهسینه گؤتورور .

بونا گوره آذربایجان هنیات میلیسی ایفتیخارلی آذربایجان میلیت آیدندان و آذربایجان خالقی نین عموم طبقاتی آیدندان آذربایجان افرادینا دستور وئیر کی، آزادلیق دوشمنلرینن جبههسینی سیندیرماق و میلتن موقدس آرزولارینی عملی ائتمک اوچون آخیرینجی مرحلهیه قدر ایرلی گنتسینلر .

یاشاسین آذربایجان میلیت!

ياشاسين آذربايجان مجلسي ميلي سي!

ياشاسين آذربايجان ميلي موختاريتي!

ياشاسين آذربايجانين آنا ديلي!

ياشاسين ايرانين ايستقلاليتي!

" آذربايجان " شماره 75، آذر 19، دسامبر 10

آذربايجان مجلسي ميلي سي نين داخلي نظامنامه سي

- 1- آذربايجان مجلس ميلي سي نوميندهلرين ياريسيندان چوخو تبريزده اولدوغو واخت ايفتيتاح اولونور.
 - 2- مجلسي ميلي نين بيرينجي جلسهي نوماتندهلردن ان چوخ ياشليسي نين رياستي و ايكي نفر ان جاوان نوميندهلرين كاتيبليكي ايله آچيلير.
 - 3- مجلس ايفتيتاح ائديديكن سونرا علني راي ايله مووقتي صورتده بير رييس و ايكي كاتيب اينتيخاب اولونور.
 - 4- بو مووقتي هنيات فوورن نوميندهلرين اعتيبارنامهلري و اينتيخابات جرياني حاقيندا گوزاريش وئرمك اوچون هنيات نظارته دانيشماق ايجازهي وئرير.
 - 5- اعتيبارنامهلر نظردن كنجيريلديكن سونرا مخفي راي ايله آشاغيدايكي قرار اوزره 9 نفردن عيبارت بير دايمي هنيات اينتيخاب اولونور.
- هنياتي رييسه: بير نفر رييس، اوچ موعاين، ايكي كاتيب، اوچ عوضون عيبارت اولور.

هنيات رييسه نين وظيفهلري

- 1- مجلسين جلسهلريني ايداره ائتمك.
- 2- مجلس تعطيل و اختندا، اونون وظيفه لريني عؤدهدار اولوب دؤولت طرفيندن وئريلن قانون لاييحه لريني آزمايش اوچون قبول ائديب عومومي ايجاليسين تصويبنه يئتمك.

3- ھئياتي رياستي مجلس، ميلتين مالي و اداري ايشلريني مونتظم صورتده ايداره ائديب اونون ايلليک بودجھسيني تنظيم و اونون گلپروه چيخاريني موعين ائدير.

4- ھئياتي رياستي مجلس، داخيلي و اداري ايشلريني دولانديرماقدان اوترو ساده بير ايداره و حسابدارليق تشکيل ائدير و اونون ايشلريني مستقيمن اوز تحتي ايدارهسینده ساخلايپر.

5- ھئياتي رياستي مجلسي ميلي نين ايداره ايشلرينه نظارت ائتمک اوچون مجلسين بازرسليک ايدارهسيني وجودا کتيرپر.

6- مجلسين آچيق ايجلاساریندا قوناق صيفتي ايله حاضر اولماق اوچون خارجي ديپلوماسي نومایندهلري و روزنامه موخبيرلري، همچنين مجلس نومایندهلرينين ضمانتي ايله قوناقلارا مخصوص دعوتنامه لر و اسيطه سيله ايجازه وئرليپر. لئیکن بو شخصلرين موداکيراندا ايشتيراک ائتمگه و ايظهار عقیده و احساسات ائلمگه حاققلاري يوخدور.

7- مجلسیده رييسين ايجازھسي اولمادان دانیشماق اولماز. نؤبه دن خارج دانیشماق اوچون، مجلسين خصوصی قرارينا احتياج واردير.

8- دستوردان اول دانیشماقدان اوترو ده مجلس خصوصی قرار قبول ائتمليدير.

9- نومایندهلر نؤبوت ايله دانیشمالي. بو نؤبه موتشيلردن بيری و اسيطه سيله قئيد و رييس و اسيطه سيله اعلان اولونمايدير.

موتفرريقه ماده لر

1- مجلسين جلسهلري ايکي نؤوع دور: علني و مخفي

2- علني جلسهلر ده ديپلوماسي نوماینده لر، روزنامه موخبيرلري و تاماشاچيلار شيرکت انده بيپر.

3- مخفي جلسه لر ده شيرکت ائتمک اوچون، نومایندهلر و وزيرلر و اونلارين موعاوينلريندن باشقا کيمسه يه ايجازه وئرليپر.

4- مجلسين دانیشيقلاريندا نوماینده لر و ھئياتي دؤولت عوضولريندن و وزيرلرين موعاوينلريندن باشقالاري شيرکت انده بيلمزلر.

5- قوناقلار و روزنامه موخبيرلريندن اينتيزامي پوزماق ايستسهر، رييس اونلاري ايجلاسدان اخراج ائدر. حتا اونون مووقت ساخالانديرا بيپر. اگر اونون عملي شديد اولورسا صالح محکمه و اسيطه سيله موجازات اولونار.

6- مجلس جلسهلرينين واختيني تعيين ائتمک ھئيات رييسينين وظيفهلريندن اولدوغو حالدا، نومایندهلرين اون بير نفرينين کتبي تقاضاسيله ده ايجلاس چاغريلا بيپر.

7- مجلس بيناسينا سلاح ايله داخيل اولماق اولماز.

8- مجلس ميلي عوضولريندن ايكي اساسي كوميسيون تشكىل اولونور. بيرينجي مالييه كوميسيونو، ايكنجي خالق قوشونلاري ايشلاري كوميسيونو.

9- مودعي اولعومومي كول و رييسي تمير تعيين ائتمك، مجلس وظيفه لريندندير.

دؤولت تشكىلي حاقيندا

1- آذربايجان ميلي موختار دؤولتي، مجلس واسيطه سيله تعيين و تصويب اولونور.

2- مجلسي ميلي ده اكثريت قازانان فيرقه نين رهبري (ليدئري) مجلس رييسي نين دعوتي ايله هئيات دؤولتي اينتيخاب انديب تصويب اوچون مجلسي ميلي يه تقديم اندير.

3- دؤولت، ياني قوايي موجرييه، مجلس ياني قوايي موقننه دن تامامييله آيري اولمايدير.

4- آذربايجان ميلي دؤولتي ويزارخانالاري عييارتدير:

(1) باش وزير

(2) داخيله وزيري

(3) مالييه وزيري

(4) خالق قوشونلاري وزيري

(5) عدليه وزيري

(6) فلاحت وزيري

(7) صحيه وزيري

(8) يول، پوست- تئلقراف و تئلفون وزيري

(9) تجارت و ايقتيصاد وزيري

(10) ايش و زحمت وزيري

(11) معاريف وزيري

- 5- مسؤل وزیرلری باش وزیر تعیین اندیر. لئیکن اونون تصویبی مجلسی میلی نین وظیفه لریندن دیر.
- 6- هئیاتی دولت موشرک بیر صورتده مجلس میلی قباغیندا مسؤل اولدوغو کیمی وزیرلرین تک تک ده شخص مسؤل دورلار.
- 7- مجلس هئیات دولتدن و تک تک وزیرلردن سوال و ایستییضاح انده بیلر و بو حالدا وزیرلر جاواب وئرمگه مجبور دورلار.
- 8- اگر دولتین تقدیم انتدیگی لایحه لرین بیر ردا اولونورسا وزیر اونو ایصلاح اندیب تازادان مجلسه تقدیم انده بیلر.
- 9- ریسی دولت وزیرلری موعریفلیک انتدیکن سونرا دولتین پروقرامینی مجلسی میلی یه تقدیم اندر. مجلس اونون ایصلاح یا ردا اندیلمه سینده موختار دیر.
- 10- هر ایل دئی آیین اولینه قدر دولت اولکهنین بودجه سینین مجلسی میلی یه تقدیم انتلمی و مجلس ایسفن دین اولینه دک اونو تصویب انتلمی دیر.
- 11- مجلسی میلی موظف دیر آذربایجان دولت عایداتی نین یوزده یئتمیش بنشین آذربایجانین اوز داخلی مصاریفینه تخصیص اندیب یوزده ایگیری بنشین دولت مرکزی مصاریفیندن اوترو تنه رانا گوندرمگه ایجازه وئرسین.
- 12- آذربایجانین دخلی و خرجی آذربایجاندا تمرکز تاپمالي، فقط مرکزی دولتته تخصیص اولونان قیسمتله ایسه نئرانا گوندریلمی دیر.

" آذربایجان " شماره 79، آذر 23، دنسامیر 14

آذربایجان میلی مجلسی نین ویلایتلر، ماحالار و بؤلوک انجومنلری

سئچگیسی خصوصوندا 13 نؤمره لی قراری

(بیرنجی فصیل تشکیلات)

- 1- بوتون آذربایجان ویلایات، ماحالار و بؤلوکلرینده، ویلایتی، ماحال و بؤلوک انجومنلری تشکل اولونور.
- 2- ویلایت انجومنلری سئچگیسی ایکی ایلدن بیر، ماحال و بؤلوک انجومنلری ایسه ایلدن ایله تازالانیر.

3- انجومنلرين ويلايتلرده عيده سي 25 نفر، ماحاللاردا 25 نفر و بؤلوكلرده ايسه 15 نفر دن عييارت اولمايدير.

4- سئچكيلر گيزلي، مستقيم، موساوي و عومومي اولمايدير.

5- انجومن ايشلريني ايداره ائتمك اوچون آشاغيدايكي ترتيب ايله هنيات رييسه سئچيلير: ويلايت 11 نفر، ماحال 9 نفر،

بؤلوك 5 نفر

6- بوتون آذربايجاندا 20 ياشينا چاتميش آذربايجانلييلار (آرواد و كيشي) انجومنلر اينتيخاباتيندا شيركت انده بيلرلر.

7- هنيات رييسه گوردوكلري ايش حاقيندا انجومنلرين قارشيسيندا مسئولدرلار.

8- ياشي 25 دن آز و 70 دن چوخ اولمايان آذربايجانلييلار انجومنلره اينتيخاب اولماي بيلرلر.

(ايكينجي فصيل)

9- انجومنلرين هر بير ي اوز محللينده دؤولتي و ميلي ايدارلرين ايشلرينه، خصوصن اونلارين خرچلرينه نظارت

ائتملي ديرلر.

10- انجومن دؤولت مأمورلاريندان ناراضي اولوب و يا اونلارين ايشلرينه اعتيراض اولدوقدا مربوطه ويزارتخانالارا

ايطيلاع وئرملی ديرلر.

11- انجومن سئچكيلرينين عملي يولو و جوزيياتي مخصوص نيظامنامه موجيبينجه تعيين اولونور. داخيله ويزارتي

نيظامنامهي تنظيم ائديب ميلي دولتين تصويبيندن سونرا مجلسين تصويبينه تقديم ائدير.

12- ماده دن عييارت اولان بو قانون آذربايجان مجلس ميلي سيني سنشنبه گونو 18 دئي 1324 تاريخلي هنيات

رييسه سيني 9 جو جلسه سينده ايتتيفاق آرا ايله تصويب اولوندو.

آذربايجان مجلس ميلي سيني رييسي- حاجي ميرزه علي شبوستري

" آذربايجان " شماره 97، دئي 26، يانوار 10

آذربايجان ميلی مجلسی نین بلدییه سئجگیسی خصوصونداکی 14 نؤمره لی قراری

(بیرینجی فصیل تشکیلات)

1- تامام آذربايجانین شهر و قصبه لرینده تام بیر دموکراتیک اوصولو ایله مخفی، مستقیم، عمومی و موساوی بلدییه سئجگیسی اجرا اولور.

2- بلدییه انجومنلری 4 درجه یه تقسیم اولونور:

آ- تبریز، حؤکومت مرکزی،

ب- اولینجی درجه شهرلر، فرماندارلیق مرکزی

ج- ایکینجی درجه، محال مرکزی،

د- بؤلوک مرکزی.

3- بلدییه انجومنی نین عوضولرینین سایي آشاغیدا یازیلان قرار اوزره اولمالیدیر:

آ- مرکزی حؤکومتده 65 نفر، فرماندارلیق مرکزینده 47 نفر، محال مرکزینده 31 نفر، بؤلوک مرکزی 25 نفر.

4- بلدییه انجومنی اؤز ایشلرینی ایداره ائتمک اوچون عمومی ایجلاسدا مخفی رای ایله هئیات ریسه اینتیخاب ائتملی دیر.

5- اجراییه هئیاتی نین سایي مرکزده 17 نفر، فرماندارلیق مرکزینده 11 نفر. محال مرکزینده 9 نفر، بؤلوک مرکز لرینده

7 نفر دن عیبارت اولمالیدیر.

6- هئیاتی عامیله، اجراییه هئیاتی نین قارشیسیندا مسؤل اولدوغو کیمی، اجراییه هئیاتی ده بلدییه انجومنی نین قارشیسیندا

مسؤل اولمالیدیر.

7- بلدییه انجومنی نین دؤورسی بیر ایل اولاجاقدیر.

8- بلدییه ریسی، موعاون و ایکی مونشیلری، عموم بلدییه انجومنی نین عوضولری طرفیندن سئچیلیر.

تبصیره- ایگیرمی یاشینا چاتمیش آرواد و کیشی اینتیخاب اولوب و اینتیخاب انده بیلر.

(ایکینجی فصیل)

9- بلدییه یه مربوط اولان ایشلرین موقرراتی (شهرین عواریض، تیکینتی ایشلری، سو موضوعی، ایشیق ایشلری، نظافتی

و غیر) اجراییه هئیاتی طرفیندن تنظیم اندیلیب و بلدییه انجومنی نین عمومی ایجلاسیندا تصویب اولونمالیدیر.

10- بلدییه بودجه‌سی‌نین تنظیمی و تصویبی و بلدییه مخاریجی‌نین نئظارتی انجومنین وظیفه‌لریندن دیر.

11- بلدییه موتعلیق اولان املاکین ساتیشی و بلدییه‌نین احتیاجلارینی تامین ائتمک اوچون املاک موامیله‌سی، بلدییه انجومنین وظیفه لریندن دیر.

(اوچونجو فصول، موتفریقه ماده‌لر)

12- بلدییه انجوملرینین سئچگی شرطلرینین تعیینی اوچون بو قانونا مربوط اولان باشقا جوزبیاتی مواین ائتمک، آیری نظامنامه موجیبینجه تنظیم اولوب، دولت تصویبندن سونرا مجلس میلییه، تصویب اوچون گوندریلیر. 12 ماده دن عیبارت بلدییه سئچگیسی قانونو آذربایجان مجلس میلییه‌نین سئشنه گونو 18 دئی 1324 تاریخلی هئیات ریسه‌سی‌نین 9 جو جلسه‌سینده تصویب اولوندو.

آذربایجان مجلس میلییه‌نین ریسی- حاجی میرزه علی شوستری

آذربایجان مجلس میلییه‌نین کاتبی، م. ولایی

" آذربایجان " شماره 97، دئی 20، یانوار 10

آذربایجان میلی حؤکومتی‌نین قراری

تئهران حؤکومتی‌نین خایانه سییاستی نتیجه‌سینده آذربایجانین بوتون شهر و کندلرینده وجودا گلن مالی و تیجارتی بؤحران گوندن گونه شیدتلمکده و نتیجه‌ده عموم آذربایجان خالقینی ائقتیصادی حیاتی شدیدن مخاطیره‌یه دوشمکده دیر.

بو اسفناک حالی موشاهیده ائدن آذربایجانین توجار، کسبه و مالیکلری موکرر صورتده کتین و شیفاهن میلی حؤکومه موراجیعت ائدیپ تعجیلی علاج ایسته‌دیکلری و میلی حؤکومتین الینده اولان گئنیش معلومات ایجاب ائدیر کی بؤحرانین قاباغینی آلماق اوچون جیدی تدبیرلر گوروب آذربایجانین تیجارت ماللاری اوچون بازار آختار سین. بو موضوع میلی دولتین برنامه‌سینده و خالقین نوماینده‌لری طرفیندن تصدیق و قبول ائدیلمیشدیر.

آذربایجان خلقینی بوندان آرتیق تئهران حؤکومتی‌نین او یونلارینا قوربان ائتمک اولماز. تنز یا گنج گرک ائقتیصادی بؤحران خاتیمه تاپسین. بونون اوچون میلی حؤکومت مستقیمن خارجی اولکلرله تیجارت موناسیباتی وجودا کتیرملی و بو موناسیباتی تیجارتی پئیمانلار واسیطه‌سیله دوزگون یولونا قویماق قصدیه میلی حؤکومت اوزونون 24 دئی تاریخلی جلسه‌سینده توجار و اربابلارین موراجیعتنامه‌سینی دقیق موطالیعه ائدیپ و بو خصوصدا آشاغیداکی قراری قبول ائدیلمیشدیر:

- 1 – تجارت ايقتصادی وزیرین ریاستی آلتیندا ايقتصاد و مالییه ویزارتخانالارینین عالی روتبه و خیبره مامورلاریندان بیر کومیسون اینتیخاب اولونسون. بو ایشه لازیم اولان ایتیلعات و مداریکی توپلاییب چوخ تنز بیر زاماندا ایشه باشلاسن و صلاحیتدار خارجی مقامات ایله دانیشیغا گیریشسن.
- 2 – بو پئیمانی آذربایجان اوچون داها منفعتلی بیر صورتده حل ائتمک مقصدیله تجارت و مالییه ویزارتلری آذربایجانین واردات و صادراتینی دقیقن موعین اندیب، اولارین کامل آمار و احصاییه سینی بیر هفتهیه قدر هئیات دولته تقدیم ائتسیلر.
- 2 – آذربایجان صادرات ماللارینین حقیقی ارزشین موعین ائتمک اوچون تجارت ویزارتی ماحارییه دن اولکی قییمتلی بیر داها نظردن کنچیریب، مشروح و موفصل بیر صورتده ایتیلعات توپلاسن و یوخاریدا قئید ائدیلن کومیسونون ایختیارینا قویسون.
- 3 – خارجی اولکه لرله مستقیم تجارت پئیمانینی عملی و قانونی صورتده تنظیم و اجرا ائتمک اوچون قانون لایحه سی حاضر لانیب مجلس میلی نظرینه یئتیریلسن.

آذربایجان میلی حؤکومتی نین باش وزیر ی- میر جعفر پیشه وری

«آذربایجان»، شوماره 101، دنی 25، یانوار 15

مجلس موسیسان و قانون اساسی حاقیندا

مجلس میلی نین تصویب ائتدیگی قانون لایحه سی

1- آذربایجانین مجلس میلی سی اولکه نین دموکراتلیق اصول اوزره اداره ائدیلمه سی لوزومونو نظره آلیب قانون اساسی (کونستیتوسیون) لایحه سی تنظیم ائتمک اوچون میلی حؤکومتیمیزین باش وزیر ی آقای میر جعفر پیشه وری نین صدارتی و آشاغیدا آدلاری قئید اولونان اشخاصین عوضولوگو ایله 15 نفر دن عیبارت بیر هئیات اینتیخاب ائدیر:

آقین: دیبایبان، محمد عضیما، صادیق پادقان، فریدون ابراهیمی، زین العابدین قیامی، خانیم شمس جدی، عبدوللاه رحیمی، اسماعیل شمس، دوکتور جاوید مهتاش، آتش بیات ماکو، سیمون میقیردیچیان، خانیم عقیفه تورکی، عبدولعلی پڑوهیده، شیخ موسا کیانی.

بو هئیاته تاپشیریر کی، بیر آیین مودتینده آذربایجانین اساسی قانونون (کونستیتوسیون) لایحه سینی تنظیم ائدیب مجلس میلی یه تقدیم ائتسن.

2- خالقین نظریاتی بیلیمک و وطنپرست اشخاصین فیکریندن ایستیفاده ائتمک اوچون لایحه مجلس موسیسان تشکیلیندن قاباق قزئتلرده یازیلیب، عومومون نظرینه یئنیشسین و اشخاصین گؤستریشلرینی توپلاییب ایستیفاده ائتمک اوچون قانون اساسی تنظیمینه مأمور اولان هئیات طرفیندن موعین بیر کومیسسیون تشکیل اولونسون.

3- اساسی قانونلار تهییبه و تنظیم ائدیلیرکن آذربایجان میلی، مدنی، سیاسی، ایقتیصادی و ایجتیماعی وضعیتینی نظرده دوتماق ایله برابر اونون هر جهتدن ترقی ائتمهسینی تامین ائتمک اوچون خارجی اولکلر ایله آزادانه علاقه و خصوصن تجارت رابیطهسی یاراتماق وسییلهلری لایحهده داها آیدین و داها آچیق بیر صورتده گؤستریلمی دیر.

آذربایجان مجلس میلی سنین ریسی- حاجی میرزه علی شبوستری

" آذربایجان " سوماره 102، دنی 26، یانوار 16

خاریجه وزیرلری شوراسینا، لندن انجومینه گؤندریلن تئلقراف (1)

آمریکا موئحید جومهورییتلری خارجه وزیرلری جناب برنسس،

انگلیستان خارجه وزیرلری جناب بووین،

شورالار جومهورییتلری اتفاقی خارجه وزیرلری جناب مولوتوف،

فرانسه خارجه وزیرلری جناب بی دو،

چین خارجه وزیرلری جناب وان شی- بتیسز.

بؤیوک دموکراتیک دولتلر قانلی فاشیست اصول ادارسینی محو ائدیکن سونرا دنیانین چوخ مملکتلری عادلانه دموکراتیک اصول ادارسی یاراتمیشدیر. قاباقلاردا ظولم آلتیندا ازیلن جهانین چوخلو قوم و میلتلری تاریخی آتلانتیک منشورونا موافیق اولراق اؤز موقدراتلارینی تعیین ائتمگه باشلامیشدیر.

هر خالق اؤز میلی مدنییتی، اقتصادیاتینی و گؤذرانی قالدیرماق اوچون دموکراسی رژیمین نعمت لریندن استفاده ائتمک ایسته ییر. متأسیفانه ایراندا گونبهگون دیکتاتورلوق تهلیکهسی آرتماقدا و فاشیست عنصرلری ریضا شاهین منحوس حاکمیتیندن سونرا اله اندیلن ناتمام آزادلیغی بوغماق اوچون هر جور فتنه لره ال آتماقادییر. هم ایالتلرده و هم ده پایتختده آزادیخاھلار تعقیب اولونور. دموکراتیک حرکتی تمثیل اندن روزنامه لر و جمعیتلر سیلاح گوجو ایله داغیدیلیر. ایرتیجاع قووملری تازادان سابق ریضا شاهین ایستیداد رژیمینی ایستمک اوچون ایرانین ناموسلو آزادیخاھلارینین قانینی تۆکمکن چکینمیرلر.

ایراندا بئش میلیون نفوسا مالیک اولان بیز آذربایجانلیلارین وضعیتینی داها تحمل ائدیلمزدیر. آذربایجان میلیتلی اوزون

ایللردن بری ایرانداکی آزادلیق نهضتی نین علمداری اولماغینا باخمایارق اؤز تورپاقلاریندا فقر و بیچارهلیک حالیندا، هر جور حقوقدان محروم حالدا یاشاماقدادیر. ایراندا بو وقته قدر آغالیق ائدن ایرتیجاع حاکیمییتی نتیجه سینده آذربایجان میلی اؤز مدنییتی ترقی سینه چالیشماق، خرابا شهرلرینی آبادلاشدیرماق و خالقین فلاح، بهداشت و سایر احتیاجلارینی رفع ائتمک و حتا اؤز اوشاقلارینی آنا دلینده بئله اوخوتماق اوچون هئچ حاق و ایختییارا مالیک دئییلدیر. دونیانین قدیم خالق اولان و مین ایللر عرضینده بؤیوک مدنیت و صنعت اثرلری یاراتمیش آذربایجان خالق ایندی ایستیبداد و دیکتاتورلوغون آرادان گؤتورولمگه باشلانیدیگی بیر زماندا اؤز حقوقلارینی طلب اندیب و بو موقدس یولدا موباریزه قالمیشدیر.

بیز آذربایجانلیلار آتلانتیک منشوروندا گؤستریلن هر بیر میلتن اؤز موقدراتینی اؤزو تعیین ائتمک عقیده سینده درین بیر ایمان بسله دیگیمیزی و بو آجی وضعیتیمیزی بؤیوک موفیق دولترین تشکیل وئردیگی وزیرلر شوراسینا یئتیریریک.

بیز بوتون ایراندا حقیقی دموکراسی اصولون برپاسینا و آذربایجان خالقینا داخلی آزادلیق و موختاریت وئرلمه سین، عموم مملکتین عادیلانه قانونلارینی گؤزله مکله برابر، آذربایجان اؤز سرنوشتینی اؤزو تعیین ائتمه سین ایستیه ریک.

بیز بؤیوک موفیق دموکراسی دولترین خالقیمیزین بو تاریخی و عادیلانه طلبینده بیزه کؤمک ائتمه لرینی، بئش میلیوندان آرتیق آذربایجان خالق آدیندا طلب اندیریک.

آذربایجان خالق امیندیر کی، بوتون میلتره و قوملارا میلی آزادلیق و خیلاصکارلیق وعد ائتمیش بؤیوک موفیق دموکراسی دولتر بیزیم ده طلبیمیزی و طبیعی حاقیمیزی نظرده توتاجاق و اؤز کؤمکلرینی بیزدن اسیرگمه به کلر.

بو قطعنامه تبریز شهرینده، شیر و خورشید تئاتری بیناسیندا 1500 نفردن موتجاویز آذربایجانین موختالیف طبقه لریندن تشکیل اولونموش کونفرانسدا قبول اولونموشدور.

1- بؤیوک دولترین خارجه وزیرلرین لندن ده کی توپلانتی سینا گؤندریلن تئلقراف

«آذربایجان» روزنامه سی، نومه 10، 1 مهر 1324

آذربایجان میلی حؤکومتی نین باشچیسی سئید جعفر پیشه وری نین

بیرلشمیش میللر تشکیلاتینا موراجیعتی

دونیانین ان قدیم خالقلاریندان اولان آذربایجان خالق اوزونون زنگین میلی تاریخینه مالیکدیر.

عصرلرین کنشمکئش لرینده او، اؤز میلی دیلینی، عادت و عنعنه لرینی قورویوب ساخلا یابیلیمیشدیر. ایران

ظولمکارلاری آذربایجان اؤز حاکیمییتلری آلتینا آلاق، اونون ثروتینی آمانسیر جاسینا تالادیلار. نتیجه ده

آذربایجانین چیچکلنه کنده و شهرلری داغیلماق حدینه گلیب چاتدی. شونیهست بؤیوک دؤلتچی لیک سیاستی

يورودن ايران حۇكمدارلارى آذربايجانلىلارين وارليغىنى تامامىيله اينكار ائتمگه جهد گۇسترير, اونلارين دىلىنى اليندن آماقدان, هر جور تحقير ائديجى عملردن چكىنميرلر.

بونا باخمايلاق آذربايجان خالقى بير گون ده اولسون, اوز آزادليغى اوغروندا موباريزه سىنى دايانديرمادى. آذربايجانلىلارين اوز مىلى آزالىقلارى اوغروندا موباريزهسى نين ان پارلاق نومونه سى ستارخان, باقىرخان, شۇخ محمد خىيابانى و باشقالار نين حركتلر دير. بو جسور اينسانلار موباريزه نين باشچىلارى, همده شهيدلرى ايدى. قانلى فاشيسم اوز مرينده دئموكراتىك دؤولتlerin غلبهسى آذربايجان خالقى نين موباريزه سىنه ينى تكان وئردى, ينى شرايىط ياراتدى. تهران حۇكومتى نين موقايمتىنه باخمايلاق بو ايل ۲۱ آزىنده (۱۲ دئكابىر) آذربايجان خالقى نين عصرلردن برى آپارديغى موباريزهسى غلبه ايله باشا چاتدى. آتلانتىك خارتىياسىنا (منشورونا) اويقون اولارق مىلى مجلسين, آذربايجان مىلى حۇكومتى نين قورولماسى ايله نتيجه لندى.

آذربايجاندا دئموكراتىك اساسلار دايانلاق بير مىلى حۇكومت قورولوب و اوز فعالىيتى باره ده بوتون دونيايا معلومات يايىب. 5 مىليونلوق آذربايجان خالقى مىلى دىلى نين, تارىخى نين, مدنيتى نين كؤمگى ايله اوزونون موعاصير بير خالق اولدوغونو درك ائتدى و بير ده هئچ واخت فارس طولمونون آلتيندا اينله ميه, فارس دىلى نين ايرانداكى باشقا خالقلارين دىللىرى اوز مرينده آقاليغىنا ايجازه وئرميه جكدير. بو خالق بير نفر كيمي اوز حياتىنى مىلى آزالىغىنا و دؤولتىنه قوربان وئرمگه حاضير دير.

ينى دئموكراتىك آذربايجان حۇكومتى قيسا واخت عرضينده ايجتيماعى, اىقتىصادى, مدنى ساحلرده جىدى دگيشمهلر انده بىلىب, داخىلى تهلوكه سىزلىك تام برقرار اولونوب. ينى مىلى حۇكومتنين فعالىيتى سايه سىنده عصرلره اىستىثمار اولونان خالق عادى اينسان شرايىطينده ياشاماغا باشلايىب. بونولا دا, اوز مىلى دؤولتىنى قوروماق, اونو ايداره ائتمگه قادير اولدوغونو گۇسترير .

آذربايجان خالقى نين ايراده سى ايله آتلانتىك خارتىياسىنا, يعنى بؤيوك دئموكراتىك دؤولتlerin وعدلرينه اويغون اولارق قورولان آذربايجان مىلى حۇكومتى آرتىق دانىلماز فاكتمدير. بيرلشميش مىلتلر تشكىلاتى باش آسامبئلىياسىنا موراجيعتى ايله آذربايجان خالقى خواهىش ائدير كى, آذربايجان مىلى حۇكومتى نين وارليغى فاكتمى

تانیلسین و کناردان موداخیلە اولمادان، اونا اۆز طالعی نین اۆز طرفیندن مو عین لشدیر یلمه سینه تامینات وئریلسین.

آذربایجان میلی حۆکومتی نین باش وزیرى

سئید جعفر پیشه وری ۲۸ یانوار ۱۹۴۶

آذربایجان رئیسوبلیکاسی سیاسی پارتیبالار و ایجتیماعی حرکاتلار مرکزی دؤلت آرخیوی*

آپرنل آبی نین 3-ده م.ج. باغیروو، گنئرال قلینسکی، ایبراهیموو، آتاکیشییوو، حسنوو و زینالووا تعجیلی معلومات گؤندردی. او یازیردی: "پیشهوری نی و اونون واسیطه سی ایله دیگر رهبرلری معلوماتلان دیرین کی، تئهران حۆکومتی اۆز او نلارا قارشیلیق گوزشتلی شرطلره دانیشیقلا باره ده موراجیعت انده جکدیر. اونلار دانیشیقلا رین آپاریلاجای یئر او چون کرجی تکلیف اندیرلر. بو اۆز و بیر داها تصدیق اندیر کی، تئهران حۆکومتی آذربایجانلیلار لا اساسلی شکیلده حسابلا شیر. میلی حۆکومت اۆز و نو غورور لا آپار مالی و باشلا دیغی تدبیر لرین هنج بیریندن کگری چکیلمه مه لیدیر. عینی زاماندا، میلی حۆکومتین سیلاحلی قووه لری ایندی اولدوقلاری مؤوقعلا ده مؤحکم داینامالی و قیزیل اوردو چیخاندان سونرا تئهران حۆکومتی نین نوماینده لری - فرقی یوخدور پولیس اولسون، ژاندارم، یاخود اوردو حیصه سی - میلی حۆکومتین خصوصی ایجازه سی اولمادان، دانیشیقلا ر باشا چاتانا و سازیش ایضالانانا قدر آذربایجانا بور اخیلممالیدیر "

تئهران حۆکومتی ایله دانیشیقلا ر آپار یلماسی باره ده سوونلرین م.ج. باغیرووون دیلیندن دئییلن تکلیفلرینی م. ایبراهیموو و دؤلت تهلوکه سیزلیگی نازیری نین مو عاونی، گنئرال ا. کریموو باکیدان گتیر میشدیلر. م.ج. باغیرووون علاوه گؤستریشلری ایسه آپرنلین 3-ده حربی تئلقراف واسیطه سی ایله وئریلمیشدی. آپرنلین 3-دن 4-نه کچن گنجه م. ایبراهیموو، ح. حسنوو، آ. تاتاکیشییوو، ا. کریموو س. ج. پیشهوری ایله گؤروشوب تئهران حۆکومتی ایله اساسن راضیلاشدیر یلمیش سوونت تکلیفلری ایله اونو تانیش انتدیلر. م. ایبراهیموو یارانمیش شرایطله باغلی آذربایجان میلی حۆکومتی نین اۆز و نو نجه آپار ماسی حاقدا م.ج. باغیرووون صؤحبتی نین ایستنوقرامینی و اونون گؤستریشلرینی اوخودو. ایستنوقرامی و تکلیفلری دینله دیکدن سونرا س. ج. پیشهوری گنیش بیر آچیقلاما وئردی. او دئدی: "بو سندی دینله دیکده، 1920-جی ایلین گیلان حادیثه لری منیم گؤز و مون قاباغینا گلدی. اوندان دا اینقیلاجی دوستلاریمیز بیزی آلداتدیلا ر و همین دؤورده کی ایرتیجاع تدریجن هامینی رپرئسسسیا انتدی، مو انتدی، جانلارینی قورتارانلار دیگر اولکه لره گتدیلا ر. ایندی ده بئله آلینیر. قوام باشدا اولماقلا حاضر کی حۆکومت سیزی آلدادیر. او،

تئهراندا سیزین سفیرلیگی اؤز آداملاری ایله احاطه ائتمیشدیر و اونا گۆره فورمال اولاراق بیر سیرا گوزشتلره گئدیر کی، قیزیل اوردو چیخدیقدان سونرا سیزین تاثیرینیزی و سیزین سییاسستینیزی ایران خالقی نین، ایلك نؤوبه ده ایسه آذربایجان خالقی نین فیکریندن سیلسین. هر شئیدن اول سیز گئدن کیمی او، همین دقیقه و اختیله سوونت ایتتفاقیندان گلیمش آداملارلا (موهاجیرلرله) حاق-حساب چکه جکدیر. اولار ایسه اون مینلرله دیر. سونرا ایسه بوتون دموکراتیک ائلمنتلری و اولارین رهبرلرینی محو ائده جکدیر. بو ایشده ایرتیجاج فعال ایشتیراک ائده جکدیر، هانسی کی، مالیکلرین و خانلارین بیر حیصه سی نین املاکي موصادیره اولونموش، اولار فدایی دسته لری طرفیندن تعقیب ائدیلمیش و بعضیلری اولدورولموشدور. بونلارین قوهوملاری دموکراتلار و اولارین عالیله لری اوزرینده ائله مؤعجیزه لی جزالار تۇرده جکلر کی، تاریخ بو قیرغینی اونوتماياجاق. بیز اؤزوموز گۆردوک کی، 1941-1942-جی ایله هله قیزیل اوردو بورادا اولارکن بو ایرتیجاجیلار دموکراتلارین اوشاقلارینی نجه اولدورورلر، قیزلارینی زورلايیرلار، گونون گونورتا چاغي بو آداملارین بورنونو، قولاغینی، دوداقلارینی نجه کسیرلر. ایندی تصور ائدین کی، قیزیل اوردو گئدیر، اونون آردینجا سیز گئدیر سینیز و بیزی بو وضعیتده قویورسونوز. اگر بیز قوام حؤکومتینه گوزشته گئدیریکسه، دنمه لی، اؤز مقصدلریمیزدن، اؤز عقیده میزدن و نهایت، ایراندا گۆردویوموز بؤیوک ایشلردن ایمتیناع ائدیریک. بو منیم اوچون چوخ آغیردیر. من ایستهم ده بونو ائده بیلمرم. من خالقین منافی اوچون دؤیوش مؤیدانیندا اولمگه حاضیرام، لاکین خالقی ساتا بیلمرم، بو منیم طرفیمدن ویجدانسیزلیق اولار. سیزین کؤمگینیزله بیز دموکراتلار و رهبرلر ایلك گوندن اؤز چیخیشلاریمیزلا ایران کونستیتوسیاسینی پوزماغا گئدیک و اونو پوزدو غوموزو بوتون دونیا یا بیان ائدیک. ایندی بوتون بونلاردان سونرا قوام حؤکومتی بیزی باغیشلايیرمی؟ حتا او، حؤکومت باشیندان گئتسه، دیگر کی گلسه ده بیزی باغیشلاماز. اوخونان ایستئنوقر امدان آیدین اولور کی، گویا، آذربایجان خالقی اؤز دموکراتیک حرکتی ایله چوخ شئی نایل اولوب. او، مکتبلرده اوشاقلارین آنا دیلینده اوخوماسینی و عومومیلیدکه اؤز ایسته دیکلری نین 50 فایزینی حیاتا کئچیریب. من اؤز قلبیمی سیزه آچمالییم: بیر و اختدان سونرا آذربایجان خالقی نین تاریخده یالنیز قورو آدی قالاجاق، او اؤزونو شرقده ائله نوفوزدان سالیر کی، گله جک آذربایجانلیلار بیر ده دموکراتیک حرکتین یایلماسی باره ده بنله فیکرلشمیه جکلر. من هله بیزیم ایشلرین اورتاسیندا - دموکراتیک حرکات گئنیشلندده و میلی حؤکومت یاراناندا بیر سیرا مقاملاردا سیزین حرکتلرینیزدن شوبهله نیردیم کی، گۆره سن، سیز حیاتا کئچیرمگه باشلادیغیمیز ایشلرده بیزه آخیرا قدر کؤمک ائده جک سینیزمی؟ ایندی آرتیق تامامیله سیزه اینانمیرام. تکرار ائدیرم، من آرتیق سیزه اینانمیرام. فیکر وئرن، من سیزین راضیلیغینیزلا ایران آذربایجانیندا تورپاق ایصلاحتی کئچیرمگه باشلامیشام. چوخلارینا تورپاق وئرلیب، حتا دونن ماراغادا اولاندا یولداشلارا یئنی گؤستریش وئریدیم کی، تورپاق پایلانماسینی تنزلیکله باشا چاتدیر سینلار. بو گون کندلی دسته سی تورپاق مساله سی ایله باغلی تیریزه گلیب. بوتون بونلاردان سونرا من هانسی ویجدانلا و نجه اولار ائدیم کی، آدیغینیز تورپاقلاری گئری قایتارین. بو، اویونجاق دئمکدیر، بو، دموکرات پارتیاسینی و میلی حؤکومتی کندیلرین، تاجیرلرین، حتا ایرتیجاجیلارین اؤزلری نین بنله گۆزنده تامامیله حورمتدن سالماق دئمکدیر. اولاردا بنله بیر فیکر یارانیر کی، بونلار حؤکومت دئییلر، بونلار رهبر دئییلر، هانسی سا بیر آوانتوریستلر دسته سیدیرلر کی، بو گون قرار قبول ائدیر، ساباح ایسه اونو لغو ائدیرلر".

سونرا س.ج.پشهوری سوونت ایشتیراکچیلارینا موراجیعت ائده رک دئدی: " منی دوزگون باشا دوشون، من اؤز جانیمی خیلاص ائتمک ایسته میرم، من آذربایجان خالقی نین منافعینی مودافیعه ائدیرم. سوونت حؤکومتی و سیز ایران شاه حؤکومتی نین رهبرلرینی یاخشی تانیمیر سینیز. اولار بو گون سوونت حؤکومتینه چوخ جوزبی گوزشتلر ائدیرلر، سیزی امین ائدیرم کی، ساباح

بوندان ایمتیناع اندیب بوتون آذربایجان خالقینی، هر شئیدن اول دموکراتیک حرکاتدا فعال ایشتیراک ائندلری تعقیب ائتمگه باشلاياجاقلار. بو آدمالار اؤز عایله لری، اوشاقلاری، آرادلاری ایله بیرلیکده سوونت آذربایجان سرحدلرینه قاچاقلار کی، اؤزلرینی خیلاص ائتسینلر. من بیلیرم کی، سیزین سرحدچیلر مینلرله آدامین قاباغینی آلاجاق، حبس انده جک، یا دا تکلیف انده جکلر کی، گئری قاییتسینلر. گرک سوونت حاکیمیتی بوتون دونیانین گؤزو قارشیسیندا بونا بول وئرمه سین. بئله کی، ضرر چکنلر یئنه کنچمیش آذربایجانلیلار اولاجاق. اونلار ایکی اود آراسیندا قالاجاقلار. بشر تاریخینده گؤرونمه میش حادثه لر باش وئره جک. من سیزدن، بورادا اوتورانلارین هر بیریندن دنیا سییاستینی، سوونت حؤکومتی نین سییاستی نین خصوصیتلرینی داها دریندن باشا دوشورم. بیلیرم کی، محض ایندیکی واختدا او، میلی حؤکومه - ایران حؤکومتی ایله آغیر موباریزه ده آذربایجانلیلارا آچیق کؤمک انده بیلیمز. شخص من بونا هئچ ایدیعا دا ائتمیرم و بونو آنلایرام. لاکین قیزیل اوردو چیخاندان سونرا اونسوز دا شاه حؤکومتی گونلرله، آیلارلا دئییل، ایلرله و بوتون مکرلی یوللارلا بیزی تعقیب انده جکدیر. اونسوز دا بیز اولمه لییک، لاکین ایجازه وئرن، شرفله اولک. قوی بوتون دونیا معلوم اولسون کی، آذربایجان خالقی، او جومله دن اونون دموکرات پارتیاسی و میلی حؤکومتی قورخاقلیقدان دئییل، ایران شاه حؤکومتینه قارشی اؤز آزادیغی اوغروندا آغیر موباریزه نین دؤیوش منیدانیندا هلاک اولدو. بونا گوره بیزه لازیمدیر کی، قیزیل اوردو چیخاندان سونرا سیز کنارا چکیله سینیز، ایرانین داخلی ایشینه مداخله ائتمیه سینیز کی، بیز هله آزاد ائتمه دیگیمیز شهر و کندلرین اهالیسینی آیاغا قالدیرماقلا، فدایلرین و بیزیم سیلاحلی قووه لرین کؤمگی ایله مورجع شاه حؤکومتی هوجوملارینا قارشی آذربایجان اراضیلرینی نین کنشیکینده دایاناق. سونوجو آداما قدر موباریزه نی داوام ائندیره جمیک، قهرمان آذربایجانلیلار بونا هاضیردیر. یاخود ایجازه وئرن، بیز بوتون قووه لریمیزی سفربر ائدک، ایرانین بوتون دموکراتیک قووه لری ایله علاقه یه گیرک، تئهرانا گئدیب شاه حؤکومتینی دئورک و بوتون ایراندا دموکراتیک حؤکومت قوراق. اوندا بیز آذربایجانلیلارین یئنی حیات قوروجولوغو اوچون بؤیوک پئرسپکتیولر آچیلیر. دیگر طرفدن اگر بیز منیم سیزین هامینیزدان یاخشی تانیدیغیم ایکی اوزلو قوام السلطنه نین تکلیفلری ایله راضیلاشماق، الوریشلی مقام دوشن کیمی او، آذربایجاندا بوتون دموکراتیک حرکاتی محو انده جکدیر. نتیجه ده یالینز آذربایجان خالقی دئییل، سوونت ایتیفاقی دا اودوزاجاقدیر. او اؤز تاثیرینی نینکی ایراندا، حتا بوتون یاخین شرق اولکه لرینده ایتیره جکدیر. ایستنتوقرامدا سسلنن گوزشتلری قواما وئرمک مگر سوونت ایتیفاقی اوچون موناسیبیدیر؟ منیم فیکریمجه، بو گوزشتلرله س.س.ر.ی. اؤزونه بؤیوک ضربه وورور. من بیر داها بیلدیریرم، بو صرفه لی دئییل، بو سیزین اوچون ده، بیزیم اوچون ده زیانلیدیر. من اوزومون عقیده مدن دونه بیلیرم و گئدیب مجلس قارشیسیندا آسانلیقلا شاه حؤکومتینه گوزشته گنتمک باره ده تبلیغات آپارا بیلیرم. من همیشه بونون علنییه نه چیخیش ائتمیشم، تبلیغات آپارمیشم، میلی حؤکومتین عوضولرینی موباریزه یه چاغیرمیشم. اگر من بونو ائتمسم، همین دقیقه اونلارین آراسیندا ناراحتلیق و پارچالانما باشلاياجاق و اونلار ائولرینه داغیلیشاجاقلار. بعضیلری هله، اول بیلسین کی، دوشمن جبهه سینه کنچیب اورادان اؤز وطنینه، دموکرات پارتیاسینا و میلی حؤکومتینه صداقتلی اولان آدمالارین نوفوزدان سالیمناسینا، تام دارماداغین ائدیلمه سینه باشلاياجاقدیر "

بوتون بو سؤزلری دئدیکن سونرا پیشهوری بیر آز ساکیتلشدی. گئنرال آ. آتاکیشینیو دایم اونو یومشالتماغا چالیشیردی. پیشهوری ساکیتلشدیکدن سونرا صوحتی دیگر سمته یولتمگه چالیشان آ. آتاکیشینیو سوروشدو: " اگر قوام السلطنه اوزو سنه دانیشیقلا اوچون موراجیعت ائتمسه، بعیم سن بوندان ایمتیناع انده جکسن، ایمتیناع ائتمگین بیر معناسی وارمی؟ " پیشهوری بیلدیردی کی، دانیشیقلاردان ایمتیناع ائتمیه جک، لاکین قبول ائدیلمیش قانونلار او یغون اولراق، گرک مجلسدن وکالت آلسین. او

دئدي: " من گرک بو مسالهنی مجلسین قارشیسیندا قالدیرام، اونلارین وکالت وئرمه سینی خواهیش ائدم، گرک کومیسسییا سئچیلسین و دانیشیقلا گؤندریلسین. دانیشیقلا اوچون یئر یا تبریز، یا دا مییانه سئچیلسین. بونو اونا گؤره ائتمک لازیمدیر کی، آذربایجان خاکی بیلسین: قوام دانیشیقلا آذربایجان اراضیسینده، آذربایجان شهرینده آپاریر، ایکینجیسی، بو شرایط قوام السلطنه یه تاثیر گؤستره بیلر کی، بیر سیرا گوزشتره گنتسین. دانیشیقلاردا من، مجلسین صدري شبوستري، داخيلي ایشلر نازیري دوکتور جاوید، دموکرات پارتياسی نین رهبري پادئقان، کنار دان مصلحتچي کیمی حؤکمن سیزین نوامیندیز ایشتیراک ائتمه لیدیر. اگر بیزیم دانیشیقلا موثبت نتیجه وئرمه سه و تئهران حؤکومتي آذربایجان اراضیسینی سیلاح گوجونه گئری قایتارماغا جهد ائتسه، بو شرایطه سیزین طرفینزدن گؤستریش گلسه کی، ضیدیتلری دینج یوللا، ایران حؤکومتینه گوزشته گنتمک یولو ایله حل ائتمک لازیمدیر، منه و دموکرات پارتياسی نین دیگر رهبرلرینه سیزین بئله گؤستریشلرینیزی حیاتا کئچیرمک چتین اولاجاق. اول بیلسین کی، بو حالدا بیز میلی حؤکومتین و دموکرات پارتياسی نین ایچیندن یئنی نوامینده لر سئچک و قوام السلطنه ایله دانیشیقلا آپاریلماسی وظیفه سینی اونلارین اوزرینه قویاق. بو حالدا بیزه، آرتیق تانیمیش رهبرلره گرک ایجازه وئریلسین کی، سوونت ایتتیفاقینا اولماسا دا، دیگر بیر یئره، هئچ اولماسا بولقاریستانا گئدک. عینی زاماندا، دموکراتیک حرکاتدا فعال ایشتیراک ائتمیش ایکي مینه یاخین عایله یه سوونت ایتتیفاقینا گنتمگه، هاراداسا ایشه دوزلمگه، یاخود آذربایجاندا حادثه لرین گله جک اینکیشافینا اوغون ایشلری گئنیشلندیرمک اوچون گوزله مگه ایجازه وئریلمه لیدیر ". سونرا پیشهوری کدرلی تبسومله اوزونو اوتورانلارا توتوب دئدی: " من بیلیرم و دریندن اینانیرام کی، سیز بورادا اوتورانلار و شخصن یولداش باغیروو داخیلن آذربایجان میلی حؤکومتي نین گوجلره، قوووه ایله مودافعیه اندیلمه سی نین طرفدارلاریسینیز، هئچ بیر حالدا راضی اولما بیلمزسینیز کی، اونون نوفوزو و مستقبیلیگی محو اولسون. اونا گؤره کی، بیز بو حؤکومتي سیزینله بیرگه یارتمیشیق. لاکین دونیادا ایندیکی وضعیت، بونولا باغلی سوونت ایتتیفاقی نین سیاسی سیزه حؤکم اندیر کی، قوام السلطنه نین یئنی قورولموش حؤکومتینه گوزشته گنده سینیز. آخی ساباح سیز گئندیرسینیز، من بورادا قالیرام، آخی من خالفا وعد وئرمیشم، من اونو آیاغا قالدیرمیشام، خالق منی تانیبیر، نئجه من قوام السلطنه نین و اونون ایرتیجاسی نین قارشیسیندا سوسا بیلرم، اون مینلرله آذربایجانلی قوربان وئره بیلرم. منه چتیندیر، منه چوخ چتیندیر. بیر داها تکرار اندیرم، من بونو انده بیلرم. قوي کیم هارا ایسته بیز گنتسین، من بورادا قالاغام و سیلاحلا آذربایجانین طالعی، منافعی مودافیعه انده جگم و دؤیوش مئیدانیندا اوله جگم ". دانیشیقلا رین گئدیشینده آذربایجان س.س.ر. تهلوکه سیزلیک نازیري نین موعاوینی گئنترال آ. آتاکیشییئو سوروشدو: " من دقیق بیلیمک ایسته بیرم، اگر دانیشیقلا ایشی دینج یوللا حل ائتمک مجراسینا یؤنلسه، هانسی گوزشتره گنده بیلر سیز، سیزین گوزشترلرین حودودلاری هاراجاندیر؟ " بو سوالا جاواب اولاراق س.ج. پیشهوری شیفاهی اولاراق بند-ببند بیلدیردی:

آ)-آذربایجانین موختاریتی انجومنلر فورماسیندا تانینسین؛ آذربایجانین اوز اوردوسو، اوز کوماندان هئیاتی اولسون، لاکین بوتون ایران اوردوسو کیمی باش قرارگاه تابع اندیلسین؛

ب)-ضرورت اولدوقدا آذربایجان اوردوسو ایرانی خارجی دوشمنلردن مودافیعه ائتسین، لاکین یئرلی طایفالارا قارشی ایستیفاده اندیلمه سین؛

ج)-داخیلی قایدالاری تئهراندان ژاندارم و دیگر سیلاحلی قوووه لر گؤندرمه دن تامین ائتمک حوقوقو آذربایجاندا قالسین؛

د)-آذربایجاندا کارگوزارلیق ایشلری آذربایجان، تئهرانلا یازیشمالار ایسه فارس دیلینده اولمالیدیر؛

ه) مکتبه تدریس 3-جو سینفه قدر آنجاق آذربایجان دیلینده کنجیریلمه لیدیر. 3-جو سینفدن سونرا علاوه اولاراق فارس

دیلي ده تدریس ائدیله بیلر؛

و)-دؤولت تورپاقلاری کندلیلرده قالمالیدیر، کندلیلر آراسیندا پایلانمیش مولکدار تورپاقلاری نین حاقی دؤولت حسابینا

اؤدنیمه لیدیر و تدریج کنده کندلیلر بو پولو دؤولته قایتارمالیدیر؛

ز)-میلی حؤکومتین ایندییه قدر حیاتا کنجیردیگی تدبیرلرین قانونلیگی تهران طرفیندن تائینمالی، ایران قانونلارینا گؤره

دموکراتلارا مونسابتده، مثلن، دؤولت وسایطی نین خرچلنمه سی، املاکین موصادیره اندیلمه سی، آیری-آیری شخصلرین

موحاکیمه سینه، آذربایجاندا چبخاریلما، اعدام و دیگرلرینه گؤره جینایت تحقیقاتی قالدیریلمامالیدیر؛

ک) آذربایجان اهالیسی نین ساینی او یغون اولاراق ایران مجلسینه آذربایجاندا سنجین دنپوتاتلارین سایي آرتیریلمالیدیر؛

ل)-آذربایجاندا دموکراتیک حرکاتین دوشمنی کیمی چبخاریلمیش شخصلرین گنری فاییتماسینا ایجازه وئریلمه لیدیر .

سوونت آذربایجانین نین نوماینده لری پیشهوریدن خواهیش ائتدیله کی، بوتون دندیکلرینی کاغیزا کؤچوروب اولار

وئرسین. لاکین او، قطعی شکیلده بوندان ایمتیناع ائدیله بیلدیله کی، ایندی او، انله وضعیتده دیر، بوتون بونلاری یازماق اوچون

الی قلم توتور و خواهیش ائتدیله کی، اولار اؤزلری بونو ترتیب ائدیله باکیبا گؤندرسینلر. پیشهوری خواهیش ائتدیله کی، صؤحبت

زامانی اونون عصیبلیک حاللارینی م.ج.باغیرووا خبر وئرمه سینلر. صؤحبتین سونوندا او، میرزه ایبراهیمووا اوزونو توتوب

زار افاتیانا دئدی: " سیزین گنتمگینیز عرفه سینده من سنه بیر-ایکی سؤز دئیله جگم، سیزینله دالاشاجام " . م.ایبراهیمووا جواب

وئردی:

" بیز پیس هنج نه ائتمه میسک کی، دالاشاق دا " . قرارا آلیندیله کی، آپرئلین 5-ده شبوستری و پادئقنن ایشتیراکی ایله

بئیندن گؤروشسونلر. آتاکیشینیو انله همین گون صؤحبتین تام متنینی و اورادا باش وئرمیش حادیته لر باره ده تیریزدن تئلئقراف

واسیطه سی ایله م.ج.باغیرووا تعجیلی معلومات گؤندردی. معلوماتدا گؤستریلیدیله: " صؤحبتین گنیشینده پیشهوری عصیبلشیر،

دموکراتلارین مستقیلبلیگی، قومین ساتقین رولو حاقیندا تنز-تنز دانیشیر، میلی حؤکومتین فعاللارینین و دیگرلرینین سوونت

ایتیفاقینا آپاریلماسی باره ده مساله قالدیریدی " . آپرئلین 5-ده م.ج.باغیرووا تیریزده کنجیریلمیش گؤروش و پیشهوری نین

تکلیفلرینی ای.ایستالین و و.مولوتووا چاتدیله دی. او یازیدیله: " پیشهوری بیر داها بیلدیله کی، قومین بوتون نیتلری

دموکراتیک حرکاتین، آذربایجان خالقی نین ایندییه قدر الدهه ائتدیگی بوتون نایلیتلرین لغو ائدیلمه سینه یؤنلیله. سون اولاراق او

دئییب کی، بیزیم بوتون گؤستریشلریمیزی بئرینه یئتیره جک، سابوتاژ یولو ایله ایشی پوزمایاجاق، لاکین او گیزلتمیر کی، ایندیکی

آندا یالنیز گؤستریشلرین ایجراچیسی اولاجاق، داخیلن ایسه او، بوتون بونلارلا راضیلاشمادیغینی بیلدیله کی " .

آپرئلین 4-ده آخشام معلوم اولدیله کی، س.ج.پیشهوری باکی اوچلوگوندن هنج کسله راضیلاشمادان ایران مجلسی نین توده

فراکسییاسی نین عوضوو و توده پارتیاسی نین رهبرلریندن اولان عبدولصمد کامبخشی تبریزه چاغیریله. بو فاکتلا باغلی

م.ج.باغیروو موسکوايا گؤندردیگی مکتوبدا معلومات وئیریدی. حتا خاطر لادیردی کی، واختیله آدپ یارادیلاندا کامبخش باکییا دعوت اندیلن آداملاردان اییدی. لاکین او، دموکرات پارتيیاسی نین یارانماسینا و آذربایجان میلی حرکتینا منفي موناسیبت بسله دیگیندن گونئیده کی پروسئسلره یاخین بوراخیلما میشدی. کامبخشین آناسی قاجار نسلیندن، آناسی ایسه فارس اییدی. موسکوادا حربی و عومومی سیاسی تحصیل آلمیشدی. باغیروو ایستالیینه یازیردی: " بیزیم خیریمیز اولمادان پیشهوری طرفیندن اونون چاغیریلماسی قطعین آیدین دنئیل ". یارانمیش وضعیتده تبریزده کی باکی اوچلوگونه گؤستریش وئریلدی کی، پیشهوری نین پیس احوال-روحیه سی، عصییلیگی ایله باغلی اؤز تکلیفلرینی یازماق حاقیندا اونا تزریق گؤستریلمه سین. تؤولییه اندیلیردی کی، تئهران حؤکومتی ایله قارشیداکي گؤرؤشده ماکسیموم گؤزئشته گنتمگین ضروریلگی پیشهوری و دیگر رهبرلره ایضاح اندیلمه لی و اولار تدریج بونا حاضر لاندیلیدیر. پیشهوری نین همیشه پیس موناسیبت بسله دیگی کامبخشی قفلتن تبریزده دعوت ائتمه سی نین اطرافلی آراشدیریلماسی اوچون تاپشیریق وئرلمیشدی کی، بو مساله هم آیریلقددا پیشهوری، هم ده کامبخش ایله آیدینلاشدیریلسین. کامبخشین تبریزه گلیشی و میلی حؤکومتین لیدئرلری ایله دانیشیقلا ری سوؤت خصوصی خیدمت اورقانلاری نین نزارتینه گؤتورولدی. م.ج.باغیروو تبریزده کی آداملارینا یازیردی: " چوخ مهربانجاسینا، دوستجاسینا، ساکیت فورمادا پیشهورنی و اونون یولداشلارینی، آیریلقددا ایسه کامبخشی ایناندیرین کی، اولارین طرفیندن بیزیمله راضیلاشدیریلمادان آتیلان هر هانسی آددیم چوخ منفي و آرزو اولونماز نتیجه لر وئره بیلر. یارانمیش بئینلخالق وضعیت نظره آلینمادان اولارین هر هانسی فورمادا چبخیشی آوانتورایا برابر دیر و قاباقچادان ایفلاسا محکوم دور ". عینی زاماندا، م.ج.باغیروو م.ایبراهیمووا تعجیلی معلومات گؤندردی کی، او، آپرئیل 6-دا، ان گنجی ایسه 7-ده سوؤت جولفاسیندا س.ج.پیشهوری ایله گؤرؤشمک ایسته بیر.

آپرئیل 4-ده س.ج.پیشهوری تانینمیش توده چی ع.کامبخشله گؤرؤشدو. کامبخش اونا تئهرانداکی وضعیت، توده پارتيیاسی مرکزی کومیتة سی نین قوام حؤکومتینه موناسیبتی، سوؤت قوشونلاری چیخدیقدان سونرا ایرتیجاعتین گولجنه جگی شرایطده توده پارتيیاسی نین وظیفه لری حاقدا گنیش معلومات وئریدی. کامبخش بیلدیردی کی، توده پارتيیاسی مک-نین بوتون ترکیبی قواما قارشی موخالیفدیر، اونا دموکراتیئانین قددار و حیلہ گر دشمنی حساب اندیر. لاکین توده رهبرلیگی سوؤت ایتیفاقی نین بئینلخالق سییاستینده یارانمیش چتینلیکله باغلی قوام حؤکومتینه ظاهرین حؤرمتله یاناشدیغینی نوماییش ائتدیریر. بونا باخمایاراق مک بئله حساب اندیر کی، سوؤت قوشونلاری چیخدیقدان سونرا قوام تدریج بوتون ایراندا، ایلك نؤوبه ده ایسه شیمالدا دموکراتیک حرکتین بو غولماسی سییاستینی یئریده جک. توده پارتيیاسی مک-سی بئله حساب اندیردی کی، قوام ایلك نؤوبه ده اؤز آرخاسینی - تئهرانی توده چیلردان تمیزلیه جک، سونرا ایسه آذربایجانا هوجوم ائده جکدیر. توده پارتيیاسی مک-سی نین فیکرینجه، آذربایجاندا و ایرانین دیگر یئرلرینده دموکراتیک حرکتین دارماداغین اولونماسی نین قارشیسینی آلماق اوچون بیرگه چیخیشلار پلانی حاضر لاندیلیدیر. بو پلانا گؤره، سوؤت اوردوسو چیخدیقدان سونرا آذربایجان ضربه نی گؤزله مه دن، اؤزو فعال حرکت کئچمه لی، آذربایجانلا عینی وختدا توده پارتيیاسی مک-سی تئهراندا، قزوینده و دیگر شیمال ویلایتلرده عوصیانلار تشکیل ائتمه لیدیر. ع.کامبخش بئله حساب اندیردی کی، بونون اوچون ایمكانلار وار دیر و توده پارتيیاسی مک-سی باشدا اولماقلا تئهرانین موترقی قوووه لری آذربایجانین میلی منافعینه حؤرمتله یاناشماغا همیشه حاضر دیر. عینی زاماندا، او قئید اندیردی کی، تئهران حؤکومتی آذربایجان دموکراتلاری ایله ایران تودمچیلری نین بیرلشمیش قوووه لرینین قارشیسیندا دورماق گوجونده دنیلیدیر. اگر دموکراتلار و توده چیلر فعال حرکتین ایمتیناع ائتسه ایدیلر، بو، قوام حؤکومتی نین مؤحکمنمه سینه، تشبوتو اله

آلماسينا گئيريب چبخارا بيلردى. پيشهورى كامبخشين بير چوخ فيكىرلري ايله راضيلاشدى و قئيد ائتدى كي، تهران آذربايجانين مىلى منافعيه قصد ائتسه، آذربايجان اوزونو مودافيعه ائتمك مجبوريتينده قالاچاقدير.

آپرنل آبي نين 5-ده گوندوز ساعات 4-ده تيريزده بير طرفدن مىلى حوكومتين ليدنرلري س.ج.پيشهورى، م.ع.شبوستري، س.پادئقان، س.جاويد، ديگر طرفدن سوونت آذربايجاني نومابنده لري، م.ايراهيموو، ح.حسنوو، آ.آتاكيشيئوو و ا.كريموو اولماقلا گئنيش ايجلاس كنجيريلدي. هله موزاكيره لره كنجمزدن اول دوكتور جاويد دئدى كي، او، آخشم رادبودان س.س.ري سفيري ايله قوام السلطنه نين دانيشيقلاري حاقيندا معلومات ائشيديب. گويا، بو دانيشيقلاردا آذربايجان مسالهسي نين ايران كونستيتوتسياسي چرچيوه سينده حل اولوناجاي باره ده صؤحبت گئديب. بوتون اوتورانلار بو معلوماتي ديقتله دينله ديلر و وئرلين معلوماتا موناسيبتده هره اوز فيكريني سؤيله دي. م.ايراهيموو موزاكيره ايشتيراكچيلارينا موراجيعتله دئدى: " ايندي دونيادا يارانميش سياسي شرايط، خصوصيله ايرانداكي وضعیت چوخ موركبدير. اونا گوره سيزين حوكومتينيزي مؤحكملنديركمك ياناشي، گله جك باره ده دوشونمه ليبيك. سيز قارشيدايي حاديه لري قاباقچادان گورمه لي سينيز و بونا حاضير لاشمالي سينيز، موعين مقاملاردا حنا سياستينيزي دييشمه لي سينيز. مساله بوندادير كي، قوام السلطنه، اول بيلسين كي، قيزيل اوردو چيخديقدان سونرا آذربايجان پرولئمي ايله باغلي دانيشيقلارا باشلاماي سيزه تكليف ائتسين. قيرغينين قارشيسيني آلاق و بيزيم عومومي ايشيميز نامينه سيز گرک لازيمي مقامدا قواما بير سيرا گوزشترلره گنده سينيز. بو مساله بيلواسيطه سوونت حوكومتي نين سياستيندن، تهران حوكومتي ايله سسري آراسيندا حاضيردا آپاريلان دانيشيقلاردان ايره لي گلير. بيزيم رهبرلريميز تاپشيري ق وئريلر كي، بو مساله ايله باغلي سيزين فيكىرلرينيزي اويرنك و تدريجن بو ايشه حاضير لاشاق ". هله م.ايراهيموو فيكريني تاماملاماميش مجليسين صدري شبوستري اونون سؤزونو كسه رك دئدى: " جنابلار، ايراندا جريان ائدن حاديه لر بيزه ده معلومور، تهراندانكي موجود حوكومتي و اونون رهبرلريني ده ياخشى تانيبيريق. بيزيم قان قارداشلاريميز كيمي سيزي خبردار انديريك كي، قوام السلطنه نين سوونت ايتيفاقينا نفت كونسئسياسي وئرمك و عدلري يالاندير، دليل اولاراق دئيه بيلرم كي، بو مسالهنى مجليسه تصديقيني بئددى آي سونرايا ساخلايير. معلوم اولدوغو كيمي، بو بئددى آيدا بئني حاديه لر باش وئر بيلر و بئني حوكومت قورولا بيلر كي، سوونتله نفت وئرمكن ايمتيناغ ائتسين. اونا گوره قوامين و عدلرينه اينانماين و بيز ده اونا گوزشته گئتمهجهبيك، خاهش انديريك، آذربايجان خالقي نين منافعى نين مودافيعه سي ايشينده بيزي آخيرا قدر مودافيعه اندين. بيز يالينز سيزه آرخالانيريق. اليميزده اولان سيلاحي هئچ وخت و هئچ بير حالدا يئره قويماياچاغيق. عئني زاماندا، آخيرا قدر چاليشاچاغيق كي، آذربايجان خالقي نين قاني آخماسين، لاکين بيزيم اوستوموزه بئريسه لر، سون داملا قانيميزا قدر وورشاجاغيق ". شبوستريدن سونرا چيخيش ائدن س.پادئقان اونو مودافيه ائتدى. سونرا داخيلي ايشلر نازيري دوكتور جاويد سؤز آلدى. او قئيد ائتدى كي، اگر صؤحبت قان توكمه دن دينج دانيشيقلار يولو ايله مسالهنى حل ائتمكدن گئيرسه، سيزي اينانديريرام كي، سون نتيجه ده بيزيم فيكىرلشديگيميزدن اون دفعه آرتيق قان توكوله جك. بو گون قوام بوتون مساله لري بيزيمله دينج يوللا حل ائتمگه حاضيردير، ساباح قيزيل اوردو چيخديقدان سونرا او بوتون واسيطه لرله چاليشاجاق كي، بيزيم مىلى حرکاتيميزي مو ائتسين. من ان بوحرانلي و اخندا قهرمان فدائيلره قوشولوب پارتيزانليق ائتمگه حاضيرام، لاکين هئچ وخت مورتجع حوكومه تابع اولماياچام. سيز ياخشى بيليرسينيز كي، اينگيلتره قوام حوكومتينه كؤمك ائتمه سه، بيز يئترينجه گوجه ماليكايك كي، تهرانا هوجوم ائديب اونو دئويرك و دموراتيك رئژيم قوراق. بئله ليكله، آذربايجان خالقي بوتون تهلوکه لردن بيردفعه ليك خيلاص اولسون. بيز بونو باشا چاتديرا بيليريك.

س.ج.پيشه‌وری آرتيق بوتون چيخيشلاري، خصوصيله آذربايجان س.س.ر. تهلوكه سيزليک نازيري نين موعاويني، گنئرال آ.آ.آ.کيشيئيون مصلحتلريني ساکيت و سويوققانليقلا دينله بيردي. او، باش نازيري و ديگر حؤکومت باشچيلاريني اينانديرماغا چاليشيردي كي، اينديكي وضعيت ميلي حؤکومتدن ايران حؤکومتینه موناسيبتده اؤز سيياسيتينده بعضي ديشيکليکلر ائتمگي طلب ائدير. بونا تدریج حاضیر اولماق لازيمدير، قالان رهبرلري ده بونا حاضیرلاماق لازيمدير كي، قفلتن گؤزله نيلمز حاديته لرله اوزلشمه سينلر. بو يئرده پيشه‌وری اونون سوزونو کسه رک دئدي: " من شخصن قوام السلطنه حؤکومتي ايله دانيشيقلاردان ايمتیناع ائتميرم، لاکين سيزه بيلدیرمه ليمم كي، ايندي تئهران حؤکومتي، آيري-آيري مولکدارلار و خانلار آذربايجان ميلي حؤکومتینه هوجوم ائتمک اوچون جيدي حاضیرلاشيرلار. اونا گوره ده بيز هئج واخت اؤز سيلاحي قووه لريميزي بور اخمامالي بييق، ياخود اونو ايران حؤکومتي نين الينه وئرهمه لي بيگ كي، سونرا اونلارين باشينا اويون آچسينلار. بيزه حؤکمن اؤز سيلاحي قووه لريميزي ساخلاماق و اونو قوروماق لازيمدير. مورتع داييره لرله موباريزه يه اونو داها ياخشى حاضیرلاماق لازيمدير. اگر بيز قواملا دانيشيقلارا ايندي باشلاساق و اونا تئز گوزشته گئتسک، بؤيوک سهوه يول وئر ميش اولاجايق، خالقين نظرينده نوفوزدان دوشه جه بيگ ". س.ج.پيشه‌وری باكي نين نوماینده لریندن سوروشدو كي، سيز كونكرنت اولراق بيزيم طرفيميزدن قوام السلطنه يه انديله جک هانسي گوزشتلري تکليف ائدير سينيز؟ آ.آ.کيشيئيون م.ا.ا.هيمو ايندي كونكرنت هانسي گوزشتلرين انديله بيله جگيني دئمه ديلر، لاکين تؤولسيه ائنديلر كي، اگر ضرورت اولارسا، گرک ميلي حؤکومت تئهران حؤکومتینه ماکسيموم گوزشته گئتمگه حاضیر اولسون. س.ج.پيشه‌وری علاوه ائندي كي، بيزيم قواما گوزشتلردن سونرا او، آيري مبلغه روشوت و موختليف کومبيناسيالار ايله مهابادين بوتون سيلاحي کوردلريني بيزه قارشي قويماق. اونا بو وضعيتدن چيخماق بيزيم اوچون چتين اولماق. سيزين و تئهران حؤکومتي نين كونكرنت تکليفلريندن آسيلي اولمايلاق آذربايجانين اراضيسينده اؤز سيلاحي قووه لري، فدائيلري، نظميه سي، اؤز سرحدلري، اؤز سيلاحي قووه لري ايله قورونان، برقرار ائديلان داخيلي قايدالاري اولماسيني من ايندي تاکيد ائديرم و دانيشيقلار واختي دا تاکيد ائده جگم، منيم همکارلاريم دا منيمله راضيلاشيرلار.

آپرنل آبي نين 7-ده م.ج.باغيروو جولفادا س.ج.پيشه‌وری ايله گوروشدو. عئيني زاماندا، ايران توده پارتياسي نين تشکيلات شؤعه سي نين موديري، کئچميش ايران مجلسي نين عوضو ع.کامبخش ده جولفايا چاغيريلميشدي. لاکين او، ايلک دانيشيقلاردا ايشتيراک ائتميردي. جولفا گوروشونده پيشه‌وری بيلدیردي كي، او، يارانميش وضعيتي باشا دوشور و دمورات پارتياسي، ميلي حؤکومت جهده جک كي، سووتلره قارشي يئني تخريبات يارانماسينا بهانه وئرمه سينلر. بنله اولدوقدا باغيروو سوروشدو كي، اونا بس نه اوچون توده پارتياسي مک-نين عوضو کامبخشي تئهراندان دعوت ائتميسن؟ پيشه‌وری جاواب وئردي كي، او و اونون سيلاحداشلاري امينديرلر كي، قوام و اونون کومپانياسي سوونت قوشونلاري شيمالي ايراندان چيخان کيمي نينكي آذربايجاندا، ائله ده ايرانين ديگر آيالتلرينده بؤيوک تخريبات و کوتلوي قيرغين حاضیرلايير. بيزيم بو فيکریميزي توده پارتياسي نين رهبرلري و پارتيانين آيالت تشکيلاتي دا بؤلوشور. اونا گوره ده، نه قدر كي ايمکان وار، فيکير موباديله سي مقصديله ايرانين موترقي قووه لري ايله علاقه يه گيرمک لازيمدير. آذربايجان مساله سي موزاکيره ائديلندن سونرا ع.کامبخش دانيشيقلارا دعوت ائيلدي. او تصديق ائندي كي، سوونت قوشونلاري چيخاندان سونرا تئهران ايرتيجاعسي بيلواسيطه اينگيليسلرين و آمريکاليلارين رهبرليگي ايله بؤيوک تخريبات و قيرغينا حاضیرلاشير. کامبخش قئيد ائندي كي، سئيد ضيبانين حبسي، اولاي بيلسين كي، تانيميش ايرتيجاعچيلاردان داها کيملرينسه حبسي دموراتيک قووه لره قورولموش تله دير.

م.ج.باغیروو پیشه‌وری و کامبخشی خیردار ائتدی کی، اونلار اؤزلری تخریبات اوچون هئج بیر بهانه وئرمه سینلر، هئج بیر عوصیانا و میلی حؤکومتین قوووه لری نین حرکتینه یول وئرمه سینلر .

*باخین: جمیل حسنی: گونئی آذربایجاندا سوونت، آمریکا، اینگیلتره قارشیدورماسی 1941-1946

آذربایجان میلی حؤکومتی نین رهبرلیگی نین سوونتلره سون موراجیعتی

مکتوبون متنی

سبز اؤزونوز چوخ گؤزل بیلیرسیز کی، بیزیم نوهایندهلریمیز تنهراندان موراجیعت ائتدیکن سونرا، تنهرانین ساغ و ایرتیجاعی مطبوعاتی چوخ جیدی و حرارتلی لحن ایله بیزیم آزادلیغیمیزی پوزماق و دموکراتیک نهضتیمیزین آثارینی تامامیله اورتادان آپارماق اوچون آذربایجانا قوشون یئرتمگی تبلیغ اندیردیله. قوام اولسلطنه ایسه اول اینتیخابات اوچون قوایی-تامینه گؤندرمک باهانه‌سی ایله، نهایت، آچیلان-آچیغا آذربایجان نهضتینی لغو اندیب، اونون باشچیلارینی محو ائتمک شوعاریله اوزریمیزه حمله اندهجگینی رسمی صورتده اؤزونون تئلقر افلاریندا و بیانییه‌لرینده دونیایا بیلدیرمیشدی. نهایت، ایش سؤز و یازی ایله قورتارماییب همین آیین اون اوچونده گونورتادان قاباق ساعات یئددیده اونون گؤندردیگی موسلح قوولر رجین منطقه‌سینه بیزیم فدایی پوستلاریمیزی 12 ساعات تامام توفنگ، موسلسل، توپ و تانک واسیطه‌سی ایله (آتسه توتاراق) یول آچیب تورپاغیمیزا سوخولماغا چالیشمیشدیر. بوندان علاوه مووافیقتنامه‌میزین خیلافینا اولاراق، زنجانا موسلح قوووه گؤندریلمیش و رسمی صورتده اونون موعاوینی موظف فیروزون بیزه یازدیگی نامه‌یه باخمایراق مشهور فنودال دولفقارینی و سایرلرینی زنجاندان اوز افلاشدیرمامیش، حتی اونو سرهنگ درجه‌سی وئردیکن سونرا موسلح اندیب اوزریمیزه گؤندرمیشدیر. بونلار ایثبات اندیر کی، قوام بیزیم ایله باغلادیگی سازیشینی، اؤزونون آذربایجان والیسی دوکتور جاویده یازدیگی نامه‌لرینین مورکبی فورومادیگی بیر حالدا حیا‌سیز جا(سینا) اونو پوزماغا باشلاماقلا اؤزونون سوی-قصدینی آشکارا چیخارمیشدیر. گؤرونور، او، اؤزونو بیزیم سازیش اوچون واسیطه قرار وئردیگی سوونت نوهایندهلرینه ائتدیگی رسمی وعده‌یه، یعنی آذربایجان مساله‌سینین صولح یولو ایله حل ائدیلمه‌سینه عمل ائتمک فیکرینده دئییل. بئله اولدوغو حالدا آذربایجان خالقی اوچون واحد بیر یول قالیر: او دا اؤز سیلاح‌نین گوجو، اؤز جاوانلارینین قهرمانلیگی ایله آزادلیغینی موذافیعه ائتمکدن عیبارتدیر. خالقیمیز چوخ (گؤزل) بیر صورتده آنلامیشدیر کی، اونون آزادلیغی نین ضامینی سازیشلر، کاغیدلار، مووافیقتنامه‌لر و تئلقر افلار دئییل، بلکه اونون قولونون گوجو و سونگوسونون قودرتی اولاییلر. بیزیم خالقیمیز قوامین دوکتورا (دوکتور جاوید) یازدیگی سازیش مکتوبونون آردینجا گؤندریلن قوشون و سیلاحلی قوولری انله‌یه بیلمز گؤرمه‌سین. قوام بو ایشی هر دقیقه گؤره بیلر و هئج بیر کاغید، مووافیقتنامه اونون خاینانه حرکاتی نین قاباغینی آلا بیلمز. بیز سسکیز آی تامامدیر کی، خالقیمیزین احساساتی و فیرقه عوضولریمیزین آرزولاری، فیرقه آکتیوینین میلی نین خیلافینا اولاراق، ایش خاطره‌سی و ایختیلافین صولح و سازیش یولو ایله

حل انډېلمهسي و بؤيوک دوستوموز شورالار ايتيفاقينا دونيا سيياستيني گؤزلهمک، همچنين شورا دؤولتي نين اورناميزدا واسيطه اولماسيني نظره آليب قومين ايرتيجاعي سيماسيني دموکراتيک و موترقي گؤستر مگه چاليشميشيق، حتي بعضن اؤز فيکير و عقيدهميزين خيلافينا اولراق، اونو تعريف و تمجيد دخي انتميشيک كي، ايش بيزيم طرفيميزدن پوزولماسين. حتي فداييلريميزين قزوين، رشت و تهراني گؤتورمک ايمکاني اولدوغو حالدا اؤز نوفوذ و حؤرمتميزي صرف انديب اولارين قاباقلاريني ساخلاميشيق كي، اونون اليه باهانا دوشمهسين.

بيزيم بؤيوک گؤذشترليميزي بوتون دونيا بيلديگي کيمي سيز داها گؤزل بيليرسيز: بيز بو سازيش يولوندا ميلي حؤکومتيميزي لغو اننديک، ميلي مجلسيميزي ايالت انجومينه دؤندرديک، فدايي دستهلريني نيگهبان تشکيلاتينا تبديل اننديک، ميلي قوشونوموزون ايختياريني و فرماندهليگيني اولارين اليه تاپشيرماغا حاضرلانديک، بوتون عاييداتييميزي اولارين خزينهسینه، يعني ميلي بانکا و نر مگه باشلاديق. 3 بونلارين هاميسي اوندان اؤترو ايدي كي، اولارين اللرينه دستاويز و نر مهيش اولاق. قوام ايسه بيزيم گؤذشترليميزي گؤردوکده هر گون طلباتيني آرتيريب آخیردا ايش او يئر گتيريب چيخارديب كي، ايستهير ناگهاني بير حملهده آزدليغيميزا بير دفعهليک خاتيمه و نرسين. او، نفت مسالهسيني قاباغا چکمشدي كي، قيزيل اوردونون ايراندان چيخماسيني تامين انتسين و آذربايجان ميلي نهضتيني اورتادان آپارسين.

بو آيدين بير مسالهدير كي، او، بو ايشلري ايرانين ثروتيه گؤز تيکن اينگيليس و آمريکا دؤولتارينين گؤستريشي ايله اجر ائتمکدهدير. او فيکير اندير كي، هميشه حوققابازليق و يالانچيلىق ايله اننديگيني ائلهيه بيلر. آذربايجانيلار ائلدانديگي کيمي سوؤت دؤولتيني ده ايغفال انديب نفت مسالهسيني ده جورجور حوققالار ايله باشدان ساللا بيلر. بيز آذربايجانيلار چوخ ياخشي آنلاميشيق كي، اينگيليسلر و آمريکاليلار هر قيمته اولور-اولسون، نفت مسالهسيني اؤز منفعتلرينه حل ائتمگه چاليشيرلار. قوام ايسه اولارين نؤکرديير. اولن، نجه كي، گؤروسوز، مجلسه بير نفر ده اولسون آزاديخالاردان يول و نر مگه ايستهير، بو ايسه مستقيم شورالار علنيه اولان بير تدبيردير. مورتعيلردن توپلانان بير مجلس قطعين نفتين شورالارا و نريلمهسینه راضي اولماياجدير. قوام ايسه مجلسي باهانا انديب اؤزونون و نرديگي سوزدن قاچاجاق و ياخود ايستعفا و نر مگه ياخاسيني قورتاراجدير. سوؤت حؤکومتي ايسه قومين و نرديگي و عهدهن قانوني بير سند و رسمي بير مدرک کيمي ايستيفاده انده بيلمهيهجکدير. ايران تاريخينه بو کيمي حاديهلر چوخ اولموشدور. بيرنجي دونيا موچاربيهسيندن سونرا قوام اولسطنهين قارداشي و وثوق اولدؤوله اينگيليسلر ايله بير موعهيده باغلاميشدي. بو موعهيدني شاه و مجلس رد انندي، اينگيليسلر ايسه حتي دؤولتين وزيرلرينه مثلن، موظفر فيروزون آتاسي نوصرت اولدؤولهيه و غنيرلرينه رسمي صورتده و نرديگي پولو دا گنري آلا بيلمهدي. دنمک، نفت ايمتياز مسالهسي اولدوقجا نيسييه بير مسالهدير كي، سوؤت دؤولتي نين مجلسده و جامعده طرفدارلاري اولماسا، اونو الده انده بيلمهيهجکدير. قوام اولسطنهين [حوسني-نيتي] ايسه مؤحکم بير قارانتی اولا بيلمز، چونكي او، آذربايجان مسالهسينده حوسني-نيتي نه اولدوغونو آچيق بير شکیلده گؤستر مکدهدير.

نفت مسالهسي او واخت سوؤت نفعينه حل اولا بيلر كي، اونون آرخاسيندا ايجتيماعي قوملر اولسون، ايرانين آيري يئرلرينده ايسه بو قوملر فؤوق العاده بير صورتده بيغليب، از يليب و اورتادان گنتمکدهدير، ولي تاماميله اورتادان گنتمه ميشدير. آذربايجاندا ايسه بيزيم قوممیز اهميتلي بير قوه حساب اولونا بيلر. ايندي بيزيم تهران حؤکومتينه بؤيوک فيشار گتيرمک ايمکانيميز واردير و بيزيم بو ايمکانيميز ايرانين آيري يئرلرينده اولان آزاديخواه و دموکراتيک قوملري ده تقويت انده بيلر. موتاسيفانه، ايش بله گنرسه، بيزيم گوجوموز ده چوخ نئز بير زاماندا الدن چيخا بيلر. او واخت قوام و ساير مورتعيلر هر نه

ایستہ سہلر، مانعہ سیز ائدہ بیلر لر. عومومیئلہ، اعتراف انتمک گرک کی، سیاسی قوام و باشقا بیر دؤولت آدمی نین حوسنی- نیتینہ باغلاماق قورو بیر ایشدیر. سوؤت سیاسی نین جیدی طرفداري خالقین موترقی و آزادیاخه طبقه سیدیر کی، اونو گرک تقویت اندیب الدہ ساخلاماق و اوندان اؤترو آذربایجانین قودرتینی حیفظ انتمک، اونو قوروماق لازیمدیر. بونو دا نظرده توتماق لازیمدیر کی، ایراندا سیاست ایله اولان خارجی اولکلر هنج وخت اؤز نوفوذ و قوملرینی الدن وئرمه میشلر، خصوصن اینگیلیسلر کی، نوفوذلارینی همیشه گوجلو ساخلاماقلا اولارین اعتمادینی قازانیب ایستہ دیکلری وخت ایستیفاده ائدہ بیلیمشلر. مثلا، قاشقایی حادیثه سینی گؤتورک. سیز گؤزل بیلیر سیز کی، اورادا دؤولت علنیه نجه دفعه بؤیوک موسلح عوصیان اولموشدور، بونولا بئله بو گونهدک اینگیلیسلر ایمکان وئرمه بییلر دؤولت اولاردا بیر قبضه اسلحه آلا بیلین؛ اورا، یا بختیاری و یا جنوبون باشقا طایفالارینین یئری اینگیلیسلرین مؤحکم قالالاری حالیندا قالمقدا دیر. اولار ایسه بو قوملری گوندن-گونه آرتیریرلار.

سیزه چوخ یاخشی معلومور کی، خالقی هر وخت آیاغا قالدیرماق اولماز و [حرکات] هر گون یارادیلماز، هر زامان بؤیوک خالق حرکتی اوچون زمینه اولماز. چوخ عیلتلر و بؤیوک فداکارلیقلار نتیجه سینده ایراندا نظریمیزی جلب ائدن ایجتیماعی قوملر و آذربایجاندا بؤیوک بیر نهضت وجودا گلیمشدیر. بو نهضت موسقیمن سوؤت دؤولتی نین ایراندا اولان [کؤمکچیسینی] و سوؤت سیاسی نین پوشتیبانی دیر. بو قودرت سوؤت سیاسی اوچون کسکین بیر سیلاح دیر کی، اونون واسیطه سیله ایران خالقلاری کیمی شورالار ایتفاقی دا بؤیوک ایشلر گؤره بیلر. بو قودرتی عومومی ایش اوغروندا هر بیر فداکارلیغا حاضر اولان بیر قودرت دیر؛ اونو الدن وئرسک، بو تنزلیک ایله یئنی بیر قودرت وجودا گله بیلمز.

بیز بیلیمریک، نجه اولور کی، یونانیستاندا، ایندوونزیبیدا و غیری یئرلرده مظلوم خالقار اؤز آزادیغی اوغروندا موسلح بیر صورتده موباریزه ائدہ بیلر لر، اما بیز گرک اؤز الیمیز ایله جلدلارا تسلیم اولاق. بو، تک بیزیم سؤزوموز دئییلدیر، بونو خالقیمیز و فیرقنن گؤرکملی عوضولری آجیق بیر صورتده سؤیله مکدن [چکینمیرلری]. بیزیم فیرقنمیز و خالقیمیز بیزه دئییر کی، بو گونکو الیمیزده اولان دلیللر و مدرکلردن سونرا آرتیق سؤزه و یا کاغیذا اعتماد اندیب قواموالسلطنه و باشقالارینا اینانا بیلیمریک. قوام گندر، یئرینه باشقاسی گلر. هرگاه موسلح قوه میز واسیطه سیله ایرتیجاعنی از مهسک، هنج وخت سیاست بیزیم نفعیمیزه دؤنه بیلمز. و بیزیم اوچون الدہ هنج بیر قارانتی یوخدور، اؤزوموزو ده ناحاق یئرہ آدادا بیلیمریک. بو گونکو ایمکانی الدن بوراخماق اولماز. بئله بیر ایش گؤرسک، تاریخ بیزی همیشه مذمت ائده جک دیر. دونیادا هنج بیر میلّت اؤز اؤز قودرتینی محو ائتمه میشدیر، بیز ده بونو ائتمه میلیک.

قوامین اوزریمیزه گؤندردیگی قوه نین خاینجه سینہ حملہ سی خالقیمیز ایچری سینده شدید بیر هیجان تولید ائتمیشدیر. خالق دستہ-دسته فیرقنیه موراجیعت اندیب آزادیغی مودافیعه انتمک اوچون ایجازه و سیلاح طلب اندیرلر. بو ایسه خالقیمیزین روحیه سینہ جیدی صورتده آشکارا چیخاریر. بنش-اوج نفر مالیک و یا ایرتیجاعی عونصورلرین، مثلن، امیر نوصرت ایسگندری، جامال امامی، سرلشکر موقدم و ذولفقار یلرین روحیه سی خالق روحیه سینہ نومونه اول بیلمز. بونلارین آغالیقلاری، تورپاقلاری اللریندن گنتدیگی اوچون روحیه لری ده معلومور کی، نه جور اول بیلر. اما آزادیق، تورپاق آلان کند و شهر جامعاتی آدیغینی ساخلاماق یولوندا هر بیر شئیینی فدا انتمگه حاضر دیر. هرگاه بیز بو گون اولارین آزادیغی نین اورتادان گنتمه سینہ ایمکان وئرسک، اولاری بیر ده آیاغا قالدیرماق مومکون اول بیلمز، آرتیق اولار کیمسه یه اعتماد ائتمزلر. خالق نه تک

بیزدن، بلکه عومومي آزادلیق شو عاري ایله مئیدانا چیخان عومومي-قوولردن نا اومید و مایوس اولاییلر. بیزیم قوه و قودرتیمیز ایسه خالقین بیزه اولان اعتماد و اینامینا باغلیدیر.

آذربایجان خالقی و اونا رهبرلیک ائدن دموکرات فیرقهسی و اونون باشچیلارینین سوونت دؤولتیندن ایکی اینتیظاری واردیر:

اولن، سرحدلریمیز آچیق ایکن، میلی قودرتیمیز موجود ایکن بیزه جوزی میقدار اسلحه وئرلیسین، چون ایش بنله گندرسه، بو ایمكان اولمایاچاقدیر. بیز چوخ آسانلیق ایله مخفی صورتده انلهیه بیلریک وئرلین اسلحهنی میلی قوولریمیزه ینتیرک، موخالیف قوولر اوندان موطلع اولماسین. داعوا باشلانیرسا، شیدتلندیکن سونرا بو ایش چوخ چتین اولاییلر. بیز انله چوخ سیلاح ایستهمیریک؛ موختصر بیر میقدار اولسون کی، فداییلر سیلاحسیز دشمن قاباغینا گنتمگه مجبور اولماسینلار.

ایکینجی، ایندی کی، قوام موخاریبه نی باشلابی و بیزیم قارداشلاریمیزین قانینی تۆکمدهدیر، ایجازه وئرلیسین بیز ده هر طرفدن اونو مضیقده ساخلاماقلایا، ایراندا اولان آزادیخاه قوولرین آباغا قالمالارینا ایمكان وئرک، بو واسیطه ایله بوتون ایراندا بویوک بیر نهضت باشلابی ابرتجاعی حۆکومتی سرنیگون ائدک، بیزینده دموکراتیک بیر حۆکومت وجودا گتیرک. اگر بو صلاح[دیرسا]، ایجازه وئرلیسین تهران ایله تامامیله قطع رابیطه ائدیپ اوز میلی حۆکومتیمیزی وجودا گتیرک (خالق ایسه بو آخیرینجی تدبیره داها آرتیق راغبیدیر). سوونت سییاستی بو ایکی تدبیردن هر [هانسی بیرینی] اینتیخاب اندرسه، بیز شرافتله اونو انجام وئریم مووفق اولاییلریک.

دئمک لازیمدیر کی، چوخ یاخشی اولدو کی، قوام بیزیم سیلاحلی قوولریمیزین فرماندهلیگینی آلامیشدان، اول اوز حقیقی سییاسینی گۆستردی. اگر سونرا بو ایشی ائتسه ایدی، بیزی تامامیله محو ائده بیلردی. اونون بو گون بیزه حمله ائتمهسینی آذربایجان خالقی اوزونه خوشبختلیک حساب ائدیر. ایشی انله بیر واخت ائده بیلردی کی، بیزیم موذافیعهیه ایمكانیمیز اولماسین، ایندی ایسه بیزیم موذافیعهیه ایمكانیمیز واردیر. بو ایمكاندان دوزگون ایستیفاده اولونورسا، بیز ایستهدیکلریمیزی ائده ائده بیلریک. اگر بیر قدر تاخیر اولورسا، یا ایشه تردید ایله باخارساق، بو ایمكان اورتادان گندر نجه کی، یوخاریدا دندیک، خالق قورخار، مایوس اولار، ابرتجاع آزادلیق قوولرینی ازیب [بوخ] ائدر. بو ایسه سوونت دؤولتی نین ایراندا ایللر بویو فعالیت و زحمت نتیجهسینده قازاندیغی بویوک نوقوذ و بویوک قودرتین اورتادان گنتمهسی دئمکدیر. بونون نتیجهسینده ایران تامام اینگیلیسلر و آمریکالیلارین قوجاغینا دوشر و بورادا ریضا خان دؤرهسیندن شدید بیر دئسپوتیزم مئیدانا چیخار کی، ایران خالقی سوونت سییاستی [اوزره] هنج بیر نؤوع ایله حرکت ائتمک ایمكانینا مالیک [اولماز]. بنله بیر دؤرده، بنله شرابیطده ایراندا نئفت مسالهسیندن دانیشماق بنله بیر سؤز اولوب قالار. و سوونت دؤولتی نئفتی تامامیله اودوزا بیلر. بونا ایسه هنج بیر شوبهه یوخدور.

سوونت حۆکومتینین ایراندا نئفتی اودوزماسی ایسه ایراندا موترقی سییاستین اودوزولماسی دئمکدیر. بو ایسه یاخین شرفده دموکراتیک حرکاتا بویوک بیر ضربهدیر. چونکی آرتیق آذربایجان نهضتی یاخین و اوزاق شرفده بویوک موثبت تاثیر باغیشلادیغی کیمی، اونون محوی ده منفی تاثیر باغیشلایا بیلر.

یننه ده تکرار ائدیریک: ایش دانیشیقلا و سازیشلر ایله حل اولماقدان کنجمیشدیر.

سووت دۆولتي نه قدر صولح و سازيشه چاليشيرسا، يوز او قدر آمئريكا و اينگيلىس دۆولتلري ايران دۆولتلرني جنگه و داخيلي موچاربييه و قان تۆكمگه تحريك انديرلر. اونون اوچون بو دعواني ووجودا گتيرمگه ايمكانلار ياراديرلار. بو گون قوام حۆكومتيني[نين] آمئريكادان كوللي مىقداردا پول آلدغي افسانه دئيلىدور.

اينگيلىستاندان و ساير ايرتيجاعى اولكلردن ايرانا سيلاح سئل كيمي آخيب گللكدهدور. [...]دان يوكلنن اسلحه مستقيم زنجاندان واقونلاردان آلىنىب بيزيم علئيهيميزه گؤندريلر. بيز سووت حۆكومتيندن بؤيوك كۆمك ايستهيميريك. بيز دئييريك، شورالار علئيهينه آپاريلان خاينانه سيياسته باهانا وئريلمهسين و شورا حۆكومتى اوزونو ظاهرده بيزه علاقمند دخي گؤسترمگه بيلر، آما نجه ايران دۆولتي ايستهيمير سووت دۆولتي واسيطه اولوب ايشي صولح يولو ايله حل ائتسين، سووت حۆكومتى بيزه ده ايمكان وئرسين، بيز ده تئهرانين علئيهينه اونون اوز گؤتوردويو يول ايله [رفتار] اندك.

ضرر يوخدور، مادام كي، قواما اينگيلىس و آمئريكالىلار دئييرلر آذربايجان مسالهمسى داخيلي بير مسالهدور، بيز ده دئييريك بئله بير مسالهدور.

قوي اونلار آذربايجانا هوجوم انتديكلري زامان آذربايجان فدائيلري اونلارين باشيني ازسين. بيز ده دئييريك آذربايجان مسالهمسى داخيلي مسالهدور، بيز بو داخيلي مسالهمنى اوزوموز حل اندريك، كيمسهين امنيت شوراسيندا و يا آيري بير خارجي اولكده شورالار ايتفاقي علئيهينه چيغير-باغير سالماغا حاقى يوخدور.

بوخاريدا دئديگيميز كيمي، اگر شورالار ايتفاقينين كؤمگي گيزلي اولارسا، اوندان ايران دۆولتينين تهلوكهسيزليك شوراسينا موراجيعت ائتمگه ده اينده هنج بير دليل اول بيلمز. آخيردا يننه ده تكرار انديريك: آرتيق سازيشلر، دانيشيفلار فايدا وئرمز. خالقيميز، فيرقهميز و اونون رهبرلري فقط سيزين [اولكهنيزه] اوميد باغلايير و اوندان نيجات گؤزلهيمير، بو ايسه آنجاق سيزين اندهجگيز جوزىي سيلاح كؤمگينه باغليدور.

ايندي اون مينلرله كندلي فقط سيلاح طلب اندير و بو كؤمگي بير آن وئرمكله ايران خالقينين آزادليغي و سووت سيياستي تهلوكهدن خيلاص اول بيلر و ايله خطر چوخ ياخين و چوخ بؤيوكدور. يننه قنيد انديريك، مومكوندور قوام قيسا بير مودت هوجومو دايدانديرسين. بونا اينانماق اولماز، بو ساده بير مانئور اولوب قالار. اونون آذربايجان نهضتيني محو ائتمگه جبدن حاضيرانديغينا بيزيم ذرمجه شوبهميز قالماميشدور. بيزيم اوچون باشقا بير يول يوخدور. غئيري-موعين وضعيتين خطري هوجومدان داها آرتيقدور. بو وضعيت بيزي تدريج ايله يوروب سالماقلا محو اندهجكدور.

سيزين موختصر كؤمگينيزين يئتشمهسيني صبرسيزليك ايله گؤزلهيميريك.

صميمي احترام ايله:

پيشهوري، شبستري، پادگان، دوكتور جاويد، قوام دانشيان

17 آذر 1325.

سوئت دؤولتي نين باشچيسي ا.. ايستالين نين آذربايجان دموكرات فيرقه سي نين ليذري سئييد

جعفر پيشوري يه شخصي مکتوبو

پيشهوري يولداشا

منه انله گلير كي، سيز ايران داخيلينده، هم ده بنينخالق نوقطه يي-نظر دن يار انميش وضعيتي دوزگون قبيمتلندير مير سينيز.

بيرينچيسي، سيز حاضيردا آذربايجانين بوتون اينقيلابي طلبلر ينه ناييل اولماق ايسته بير سينيز. لاکين اينديكي شر ايبيط بنله بير پروگرامين حياتا کنچيريلمه سي ايماکانيني ايستينا ائدير. لئنين پراکتیکی طلبلر کيمي، قئيد ائديرم، پراکتیکی طلبلر کيمي اساس اينقيلابي طلبلر ي يالنيز خاريجي دوشمنله او غورسوز موحاربيه نين درينلشدير يلدیگی اولکه داخيلينده گوجلو اينقيلابي بوحرانين اولدوغو بير شر ايبيطده ايرلي سورموشدو. 1905-جي ایلده ياپونیا ايله او غورسوز موحاربيه زاماني بنله اولموشدو. 1917-جي ایلده آلمانیا ايله او غورسوز موحاربيه زاماني بنله اولموشدو. سيز اينديكي حالدا لئنيني تقليد ائتمک ايسته بير سينيز. بو چوخ ياخشي و تعريفه لاييقدير. آنجاق ايراندا وضعيت حاضيردا تاماميله باشقادير. ايراندا حاضيردا درين اينقيلابي بوحران يوخدور. ايراندا فهله لر آرسايليدير، اولار پيس تشکيل اولونموشلار. ايران کندليلري هله ليک جيدي فعالليق گؤستر مير لر. ايران حاضيردا خاريجي دوشمنله موحاربيه آيار مير. بنله بير موحاربيه ده مغلوبيت ايسه ايرانين ايرتيجاچي داييرلر يني ضعيفله ده بيلر دي. دنملي، ايراندا بنله بير شر ايبيط يوخدور كي، لئنينين 1905-1917-جي ايللرده كي تاكتيکاسيني يور وتمگه ايماکان و نرسين.

ايکينچيسي، البته، سيز سوئت قوشونلارينين ايراندا قالماقدا داوام انده جگي تقديرده آذربايجان خالقي نين اينقيلابي طلبلر ي او غروندا موبار يزه ايشينده او غور قازانماغا اوميد اولاي بيلر دينيز. لاکين بيز اولاري داها ايراندا ساخاليا بيلمير يک، باشليجا اولار اق اونا گوره كي، سوئت قوشونلارينين ايراندا اولماسي آروپا و آسييادا بيزيم خيلاصکار ليق سيياستيميزين اساسلار يني سارسيدير. اينگيليسلر و آمريکاليلار بيزه دئيير لر كي، اگر سوئت قوشونلاري ايراندا قالا بيلير سه، اونا نهيه گوره اينگيليس قوشونلاري ميصير، سورييا، ايندونئزيا و يونانستاندا، همچين آمريکا قوشونلاري چين، ايسلاندييا و دانيمار کادا قالماسين. بونا گوره ده بيز ايران و چين دن قوشونلاري چيخارماق قرار ينا گل ميشيک كي، اينگيليسلرين و آمريکاليلارين ليندن بو سيلاحي قوپاريب آلاق، موستملکلرده آز ادليق حرکاتيني گئنيشلندير مک و بونولا دا اوز خيلاصکار ليق سيياستيميزي داها اساسلي و فايдали ائدک. سيز بير اينقيلابي کيمي، البته، باشا دوشور سونوز كي، بيز باشقا جور حرکت انده بيلمير يک.

اوچونجوسو، دنينلري نظره آلاق، ايرانداکي وضعيته باغلي آشاغيداکي نتيجه لره گلکم اولار: ايراندا اينقيلابي بوحران يوخدور، ايراندا خاريجي دوشمنلرله موحاربيه وضعيتي يوخدور، دنملي، ايرتيجاچي ضعيفله ده و بوحراني کسکينلشديره بيلن موحاربيه ده او غورسوز لوق دا يوخدور. نه قدر كي، سوئت قوشونلاري ايراندا يئرلشيب، سيز آذربايجاندا موبار يزه م گئنيشلندير مک و داها ايرلي گندن طلبلرله گننيس دموکراتيک حرکاتي تشکيل ائتمک ايماکانينا ماليک سينيز. آنجاق بيزيم قوشونلار گنتملي دير لر و ايراندان چيخيب گنديلر. بيز آرتيق ايراندا نهيه ماليک ايک؟ بيز ايراندا قوام حؤکومت ي نين ايرانين داها ايرتيجاچي عونصور لر يني تمثيل ائدن آنفلوقيل دايره لرله موناقيشه سينه ماليک ايک. کنچميشده قوامين نئجه بير ايرتيجاچي اولماسينا

باخماياراق، او ايندي اوزونومودافيه منافعيه و اوز حؤكومتينين مودافيعهسي نامينه بعضي دموكراتيڪ ايصلاحاتلارا گنتمگه و ايرانين دموكراتيڪ انلئمنئلري آراسيندا داياق آختار ماغا مجبور دور. بئله بير شرايطه بيزيم تاكتيكاميز نجه اولماليدير؟ من فيكيرلشيرم كي، قومدان گودشتلر قوپارماق اوچون بو موناقيشه دن ايستيفاده انتملي بيڪ، آنقو فيلرلي تجريد انتمك و بونولا دا ايرانين داها دموكراتيكلشمه سي اوچون مو عين بازيس ياراتمالي بيق. بيزيم سيزه بوتون مصلحتلريميز محض بئله بير وضعيتدن ايرلي گلير. البته، باشقا تاكتيكا دا قبول انتمك اولار: هر شئيه توپورمك، قواملا علاقه لري كسمك و بونولا دا آنقو فيل ايرتيجا عجيلارين غلبه سيني تامين انتمك اولار. اما بو، تاكتيكا دنئييل، آخماقلىق اولاردي. بو ماهييتجه آذربايجان خالقي نين ايشينه و ايران دموكراتياسينا خيانت اولاردي.

دؤردونجوسو، بيزه معلوم اولدو غونا گؤره، سيز دنميشسينيز كي، بيز اولجه سيزي گؤيلره قالديرميش، سونرا ايسه اوچوروما يوو اولاميشيق و سيزي روسوي انتميشيڪ. اگر بو دوغور دورسا، اوندا بو بيزده تعجب دوغورور. اصلينده ايسه نه باش وئرميشدير؟ بيز بورادا هر بير اينقيلابجي يا معلوم اولان عادي اينقيلابي فند تطبيق انتميشيڪ. ايراندا كي شرايط كي مي بئله بير وضعيتده اوزوموز اوچون حرڪاتين معلوم مينيموم طلبيني الده انتمگي تامين انتمكدن اوترو حرڪاتي ايرلي قاجيرماق، مينيموم طلبلر دن ايرلي گنتمك و حؤكومت اوچون تهلوكة ياراتماق، حؤكومت طرفيندن انديلهجك گودشتلر اوچون ايمكان ياراتماق لازيمدير. داها ايرلي قاجمادان، سيز ايرانين اينديكي وضعيتينده حاضيردا قوام حؤكومتينين گنتمگه و ادار اولدوغو طلبلره ناييل اولماق ايمكانينا ماليك اولاييلمزدنينيز. اينقيلابي حرڪاتلارين قانونو بئله دير. سيزين اوچون هر هانسي بير روسوايچيليقدان سوز اولاييلمز. چوخ غريبه دير كي، اگر سيز فيكيرلشير سينيز كي، بيز سيزين روسوايچيليجينيزا يول وئره بيلديك. عكسينه، اگر سيز اوزونوزو عاغيللي آپارسانيز و بيزيم معنوي كؤمگيميز سايه سينده اساسن آذربايجانين اينديكي فاكتيكي وضعيتي نين لنقالاشديرديغي طلبلره ناييل اولسانيز، او واخت سيزه اورتا شرقده موترقي دموكراتيڪ حرڪاتين پيوننري كي مي آذربايجانيلار دا، ايران دا خئير-دوعا وئرر.

ا. ايستالين. 8 ماي 1946-جي ايل.